

BILDEN AV STOCKHOLM

EN RAPPORT FRÅN STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE, 2018:03

*”När man
börjar springa
i rulltrappan är
det dags att
åka hem.”*

INNEHÅLL

FÖRORD.....	4
SUMMARY AND CONCLUSIONS	6
HUR SER RESTEN AV SVERIGE PÅ STOCKHOLM?	8
DET BÄSTA MED STOCKHOLM	9
DET SÄMSTA MED STOCKHOLM	11
VEM VILL BO I STOCKHOLM?.....	13
DEN LJUSNANDE FRAMTID ÄR STOCKHOLMS.....	17
VAD TALAR FÖR EN POSITIV UTVECKLING AV STOCKHOLM?.....	20
VAD TALAR FÖR EN NEGATIV UTVECKLING AV STOCKHOLM? ...	23
BILDEN AV STOCKHOLM – EN FRÅGA OM GEOGRAFI?.....	25
SYNEN PÅ DE EGNA HEMTRAKTERNA.....	26
SÄMST UTVECKLING FÖR VÅRD OCH OMSORG, POST OCH POLIS	29
 MÖJLIGHETER FÖR SVERIGE	
INFRASTRUKTUR OCH KOMMUNIKATIONER	30
ATTRAKTIVA BOENDEN	32
NYA ARBETSGIVARE GER NYA ARBETSTILLFÄLLEN.....	32
GRUNDLÄGGANDE SAMHÄLLSSERVICE I HELA LANDET	34
PRAGMATISKA LOKALPOLITIKER UTVECKLAR REGIONEN	35
MIGRATION OCH INTEGRATION	36
SAM SPELET STOCKHOLM–ÖVRIGA LANDET	37
ÖKADE MOTSÄTTNINGAR MELLAN STOCKHOLM OCH ÖVRIGA LANDET.....	39
KONCENTRATION AV SAMHÄLLSRESURSER TILL STOCKHOLM	40
SLUTSATSER	48
HANDELSKAMMARENS FÖRSLAG	54
BAKGRUNDSFAKTA DE SVARANDE	56

Klyftan mellan stad och land

Stockholm är en stad som i hög grad består av personer som jag själv – inflyttade från resten av landet och i ökande utsträckning också från resten av världen. Trots den stora andelen inflyttade i Stockholm finns ett mentalt glapp mellan huvudstaden och resten av landet.

Jag växte upp i Tierp och hela min uppväxt visste jag att jag ville bo i en storstad. I dag är städer min professionella passion, samtidigt tycker jag om att vara på landet. Jag älskar jakt och friluftsliv. Ibland tycker jag etablissemangen i Stockholm (som jag i någon mening tillhör) är fullkomligt verklighetsfrånvänt och inte förstår landsbygdens och småstädernas förutsättningar. Det kan handla om synen på allt ifrån vargar och strandskydd till nedmonterad service.

Urbaniseringen är tillsammans med globalisering och digitalisering den starkaste förändringskraften i världen. Den skapar oändligt många möjligheter, men också en del nya problem.

I den här rapporten låter vi dem som inte bor i Stockholm komma till tals i frågor som rör både den egna hembygden och hur de ser på Stockholm. En stor andel tycker att klyftan mellan stad och land vidgats de senaste åren och en överväldigande majoritet tycker att "stockholmare" inte förstår hur resten av landet har det. Men när svenskarna är utomlands är de stolta över Stockholm och skryter gärna om den vackra huvudstaden.

Bilden av Stockholm uppkommer inte i ett vakuum, utan hänger tätt samman med hur respondenterna ser på samhällets utveckling i stort. De som inte ser ekonomi som ett nollsummespel och är optimistiska inför sin egen och sina barns framtid gillar Stockholm mer än dem som har motsatt åsikt.

Undersökningen visar också på en låg känsla av självbestämmande som hänger ihop med känslan av att alltför många regler sätts utifrån storstädernas förutsättningar. Sådana regler som styr till exempel byggande kan hindra glesbefolkade delar av landet från att utvecklas.

Med den här rapporten vill vi bidra till mer diskussion om relationen mellan stad och land – och förhoppningsvis också till mer ömsesidig förståelse.

Stockholm, mars 2018

MARIA RANKKA

vd, Stockholms Handelskammare

THE VIEW OF STOCKHOLM IN THE REGIONS

CONCLUSIONS:

- The local government financial equalisation system needs fundamental reform. The current system is imbalanced.
- Make it easier to commute. More money should be allocated to all types of infrastructure projects.
- Ownership rights need to be strengthened nation-wide for tenant-owners and owners of forestry holdings.
- Power needs to be decentralised away from government agencies and towards local government in areas such as construction.

SUMMARY

AND CONCLUSIONS

Urbanisation is a positive global trend that increases welfare and boosts innovation. The downside is a growing divide in values and outlook in many Western nations. Sweden is also subject to an increasing divide between urban and rural areas. We're working on a number of measures to narrow this divide. This report is based on a survey of a nationally representative sample of the population, excluding the inhabitants of the County of Stockholm.

Respondents answered questions about their view of Stockholm, their own region and the interplay between urban and rural areas.

Stockholm has a mixed image. On the one hand, nearly one third of respondents can see themselves living in Stockholm. On the other hand, a number of negative views also emerge, such as Stockholm being a stressful, overcrowded place with a housing shortage and inadequate infrastructure. Stockholm residents are seen as having a poor understanding of what it's like to live in other parts of Sweden.

The respondents' image of their own regions varies considerably. This is partly due to where in the country the respondents are based, and partly on their own specific situation, view of the economy and society as a whole.

Individual views come even more to the fore when answering questions about the interplay between urban and rural areas. The survey clearly shows that respondents with a positive view of their region also take a more positive view of the interplay and mutual dependence between urban and rural areas.

Nevertheless, the survey reveals a number of problems that ought to be taken seriously. Many respondents felt that the conflict between urban and rural areas is increasing. However, this is something that can be addressed. The respondents largely take a constructive view of the divide between urban and rural areas. They also believe that it can be bridged, and that infrastructure, a well-functioning housing market and basic nationwide public services are part of the solution.

Hur ser resten av Sverige på Stockholm?

Urbanisering är en megatrend som sveper över hela världen. I dag bor en majoritet av jordens befolkning i städer och andelen fortsätter att stiga. Även Sverige har påverkats hårt av urbaniseringens kraft och särskilt Stockholm har vuxit kraftigt de senaste decennierna.

Urbaniseringen leder till ökat välbefinnande och innovation. Men urbanisering kan också leda till att skillnaderna, upplevda eller verkliga, mellan stad och land ökar. Även om utvecklingen inte är ny har klyftan på senare tid fått ökad uppmärksamhet. Att hantera denna klyfta och hitta ett konstruktivt samspel mellan

stad och land är en av vår tids stora utmaningar. För att lyckas med detta krävs bland annat en ökad förståelse mellan befolkningen i glesbefolkade och tätbefolkade områden. Hur ser svenskarna på Stockholm och stockholmare i dag? Är de positiva eller negativa? Och vad tror de om Stockholms framtida utveckling – kommer den att gå i dur eller moll?

I undersökningen fick svenska folket (boende utanför Stockholms län) ge sin bild av huvudstaden. Hur upplever de Stockholm och samspelet mellan huvudstadsregionen och sin egen hemtrakt?

SÅ HÄR GJORDE VI UNDERSÖKNINGEN

Under perioden 13–25 oktober 2017 genomförde vi en undersökning bland 2 067 svenskar om deras syn på Stockholm, de egna hemtrakterna och om samspelet mellan Stockholm och övriga landet.

Undersökningens målgrupp var Sveriges befolkning boende i hela landet exklusive Stockholms län.

Undersökningen genomfördes med hjälp av webbenkäter och deltagarna hämtades slumpmässigt från en webbpanel som kan ses som ett mini-Sverige (PFM Researchs panel bestående av ca 70 000 personer). Medlemmarna i panelen och urvalet av deltagare i undersökningen har en riksrepresentativ spridning vad gäller kön, ålder och geografisk region. Endast personer som fyllt 18 år var med i urvalet. Ingen övre åldersgräns fanns i studien.

Undersökningen bestod av en blandning av kvantitativa frågor med fasta svarsalternativ och öppna frågor. De öppna fritextfrågorna fick därmed en mer kvalitativ karaktär.

I denna rapport blandar vi kvantitativa och kvalitativa resultat. De kvantitativa svaren redovisas i diagram. Svaren på de öppna/kvalitativa frågorna presenteras i form av utvalda citat.

Diagrammen på sidorna 10 och 12 har tagits fram genom att i efterhand kategorisera och kvantifiera samtliga öppna svar. Eftersom det handlar om öppna frågor, och inte om några fasta svarsalternativ, var svaren individuella och indelningen i kategorier innebar därför ett visst mått av subjektivitet. Kategorierna kan i vissa fall överlappa varandra eller vara snudd på synonyma. Kategoriseringen har utgått från de formuleringar som undersökningsdeltagarna själva använde sig av.

Längst bak i rapporten finns ett antal diagram som visar bakgrundsfakta om de personer som deltog i undersökningen.

I dessa diagram ser vi bland annat hur de svarande fördelar sig mellan kvinnor och män, åldersgrupper, geografiska regioner, ortsstorlek, utbildningsnivå, sysselsättning och ursprung.

Fredrik Erfelt på analysföretaget Argument AB genomförde studien och resultaten som ligger till grund för denna rapport.

Det bästa med Stockholm

Svenskarna tycker att det bästa med Stockholm är det stora utbudet – allt finns där: kultur, sport, nöjen, sevärdheter, shopping, aktiviteter etc.

"Det bästa med Stockholm är att man kan åka därifrån när man börjar springa i rulltrappan."

(man 60–69 år, landsbygdskommun, Västernorrlands län)

"Att det finns ett stort urval av det mesta, som affärer, restauranger, underhållning och museer."

(kvinna 30–39 år, större stad, Örebro län)

Stora delar av svenska folket tycker också att huvudstaden är vacker. Det gäller staden som sådan, byggnader, parker, Djurgården, Gamla stan. Men det handlar också om stadens läge vid vattnet och närheten till skärgården.

"Gamla byggnader och mycket vatten."

(kvinna 60–69 år, pendlingskommun nära större stad, Uppsala län)

"Stockholm, öarnas stad. Kanske en av världens vackraste städer."

(man 70 år eller äldre, större stad, Kronobergs län)

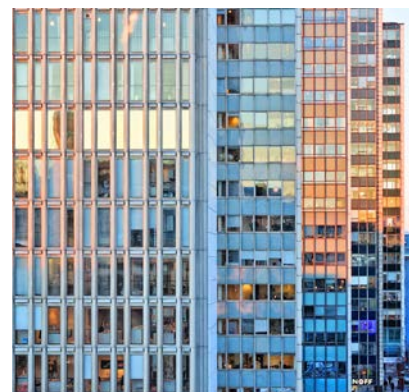
En mindre grupp svenskar tycker om den puls som finns i storstäder som Stockholm. Många av dem påpekar också att Stockholm har en internationell prägel – något de inte hittar på andra ställen i landet.

"Staden! Arkitekturen, pulsen och atmosfären."

(man 30–39 år, landsbygdskommun, Västra Götalands län)

"Att det är en internationell atmosfär."

(kvinna 30–39 år, mindre stad, Södermanlands län)

En del påpekar också Stockholms positiva roll i deras professionella liv. De är ofta i Stockholm för arbete och affärer.

”Känslan av att det är där det händer, t.ex. inom finansiell, näringsliv etc.”

(kvinna 40–49 år, större stad, Skåne län)

FIGUR 1.
VAD ÄR DET BÄSTA MED STOCKHOLM, TYCKER DU?

Öppen fråga – svaren har kategoriserats/kvantifierats i efterhand.

Det sämsta med Stockholm

När svenska folket får svara på vad de tycker sämst om med Stockholm så handlar det ofta om trängsel, stress och en hetsig trafiksituation. Det är faktorer som är kopplade till den stora stadens folktäthet och som de inte lever med i sin egen hemmiljö – i alla fall inte i samma utsträckning som i Stockholm. De upplevda

negativa effekterna av folktäthet kan också vara en viktig förklaring till varför så många personer som inte bor i Stockholm inte heller kan tänka sig att flytta dit (mer om det senare i detta kapitel).

"För mycket folk, stor stad att överblicka, trängsel."

(kvinna 50–59 år, pendlingskommun nära mindre stad, Jönköpings län)

"Alla människor rusar som tokiga, takten är alldeles för uppskruvad!"

(man 70 år eller äldre, större stad, Hallands län)

Andra negativa sidor av huvudstaden som lyfts fram av svenska folket är bland annat den svåra bostadssituationen, de höga boendekostnaderna, segregation, kriminalitet och otrygghet.

"Äckligt dyra lägenheter."

(kvinna 30–39 år, större stad, Västernorrlands län)

"Bullrigt, stökigt, kriminalitet, droger. Storstadsproblem!"

(man 60–69 år, mindre stad, Gävleborgs län)

Att Stockholm är en stor stad upplevs också i sig som negativt hos många – det bidrar till en opersonlig atmosfär som kan leda till en känsla av ensamhet och anonymitet.

"Folk tittar inte på varandra."

(man 60–69 år, storstad, Västra Götalands län)

"Mycket folk, ingen känner någon, inget eller obefintligt socialt skyddsnät."

(man 60–69 år, pendlingskommun nära mindre stad, Västra Götalands län)

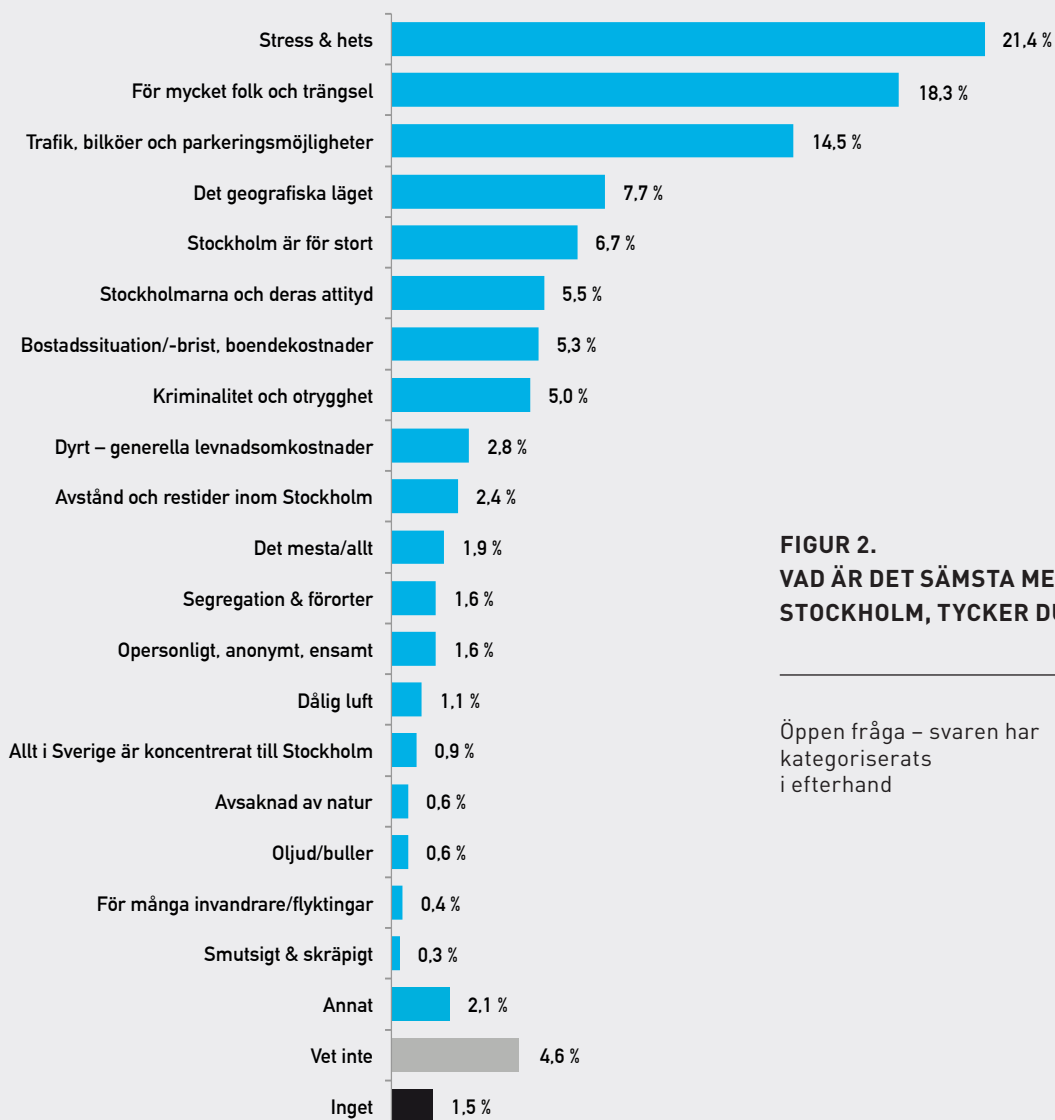
En del svenskar tycker att det sämsta med Stockholm är stockholmarna. De upplever att huvudstadsbornas attityd, särskilt gentemot icke-stockholmare, är dryg och otrevlig.

”Otrerlig attityd bland många, dåliga team-spelare jämfört med övriga landet.”

(man 50-59 år, pendlingskommun nära större stad, Skåne län)

”Mängder av självgoda människor som inte känner till annat än Stockholm.”

(kvinna 50-59 år, pendlingskommun nära större stad, Västmanlands län)

FIGUR 2.
VAD ÄR DET SÄMSTA MED STOCKHOLM, TYCKER DU?

Öppen fråga – svaren har kategoriserats i efterhand

Vem vill bo i Stockholm?

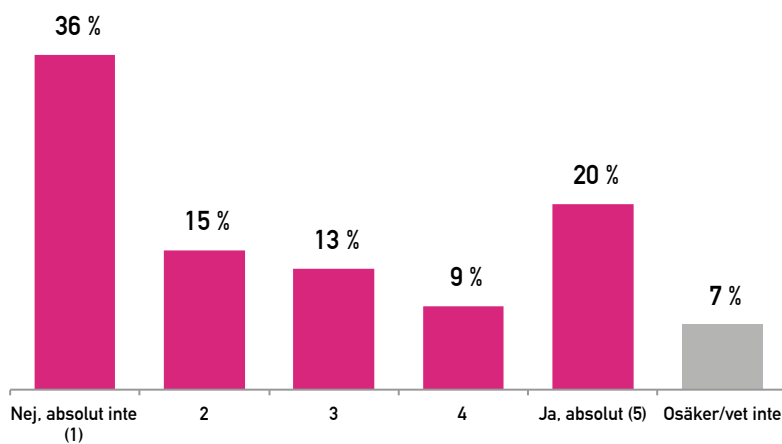
Det är 24 procent av de svenskar som i dag bor utanför huvudstadsregionen (Stockholms län) som svarar att de tidigare i sitt liv bott minst ett halvår i Stockholm (nio procent under de senaste tio åren och 15 procent för mer än tio år sedan). Men hur ser svenskarna på tanken att bosätta sig i Stockholm i dag?

Här ställer sig nästan en av tre positiva till att bo i Stockholm under minst ett halvårs tid. Men en majoritet av svenskarna, 51 procent, svarar nej på frågan och de allra flesta av dessa kan "absolut inte" tänka sig att bo i Stockholm under minst ett halvår.

FIGUR 3.
SKULLE DU KUNNA TÄNKA DIG
ATT BO I STOCKHOLM UNDER
EN LÄNGRE PERIOD
(MINST ETT HALVÅR)?

MEDELVÄRDE:

2,59

”

Det bästa med Stockholm är att jag slipper bo där.

(kvinna 60–69 år, pendlingskommun nära större stad, Uppsala län)

De unga svenskarna är positiva till att bosätta sig i Stockholm under minst ett halvår. I åldersgruppen 18–29 år är det betydligt fler (41 procent) som svarar ja än som svarar nej (34 procent) på frågan.

Ju högre upp i ålder man kommer bland svenskarna, desto färre kan tänka sig att bo i Stockholm under en period av sitt liv. Med ett intressant undantag: bland dem som har passerat 70-årsstrecket

finns det relativt många som håller dörren öppen för att flytta till Stockholm. Sannolikt handlar det om personer som, efter avslutade yrkeskarriärer och med utflugna barn, lockas av att bo nära sina barn och barnbarn och kanske även bo i en stor stad med ett stort utbud av aktiviteter och välfärdstjänster. Möjligtvis upplevs även Stockholmsboende som ett bekvämare liv.

”Barn och barnbarn bor där.”

(kvinna 60–69 år, pendlingskommun nära storstad, Västra Götalands län)

Ju större ort du bor på, desto mer öppen är du för att bo i Stockholm. Minst flyttintresserade är de som bor på små orter/landsbygden. Men även här finns

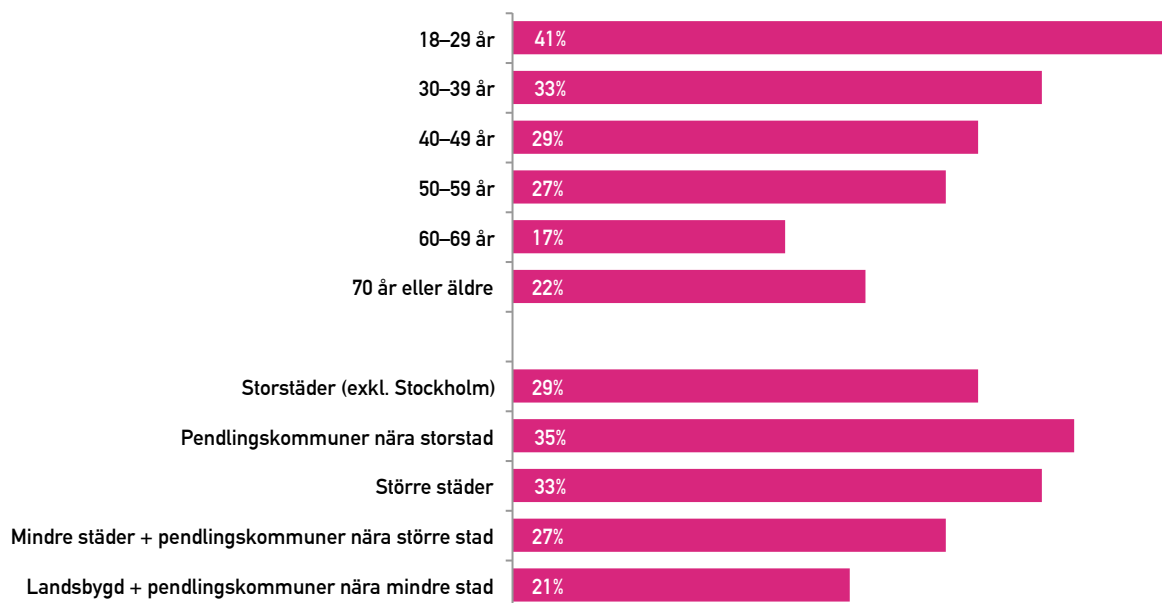
det ett undantag från regeln: de som bor i de två andra svenska storstäderna – Göteborg och Malmö – är inte särskilt lockade av att flytta till Stockholm.

FIGUR 4.
SKULLE DU KUNNA TÄNKA DIG
ATT BO I STOCKHOLM UNDER
EN LÄNGRE PERIOD (MINST ETT
HALVÅR)?

Andelen som svarade ja i olika undergrupper av befolkningen (åldersgrupper och olika ortsstorlekar)

TROTS ALLT: STOLTHET ÖVER SIN HUVUDSTAD

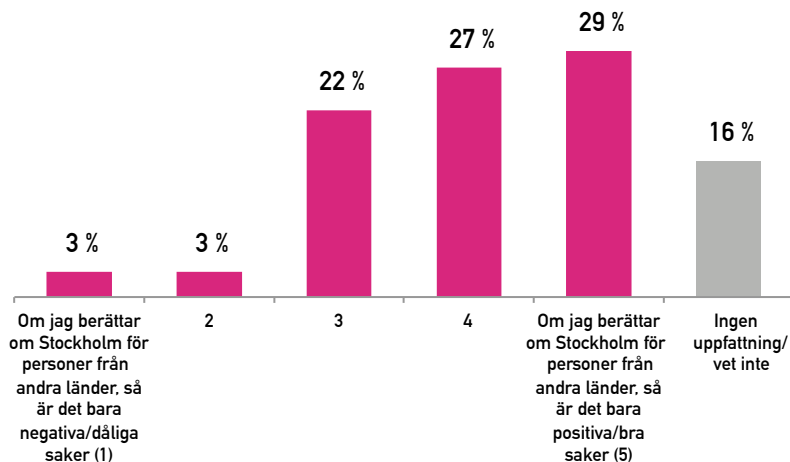
När svenskarna får svara på hur de brukar beskriva sin huvudstad för människor från andra länder, då är det i princip bara positiva ord och bilder som används. Endast sex procent smutskastar Stockholm när de pratar med personer från andra länder. Det är 56 procent som i stället prisar sin huvudstad. Man ska inte övertolka resultatet på en enskild fråga i undersökningen, men sättet man beskriver Stockholm på utomlands nyanserar ändå bilden av Stockholmskritiken.

Extra många lovord om Stockholm kommer från kvinnor och från äldre svenskar – båda dessa kategorier är särskilt stolta över huvudstaden. När det gäller politiska sympatier är de som sympatiserar med Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna de som inte entydigt hyllar Stockholm när de träffar människor från andra länder. Svenskar med andra politiska preferenser är mer odelat positiva när de berättar om sin huvudstad för andra.

FIGUR 5.
BERÄTTELSEN OM STOCKHOLM
FÖR PERSONER FRÅN ANDRA
LÄNDER

MEDELVÄRDE:

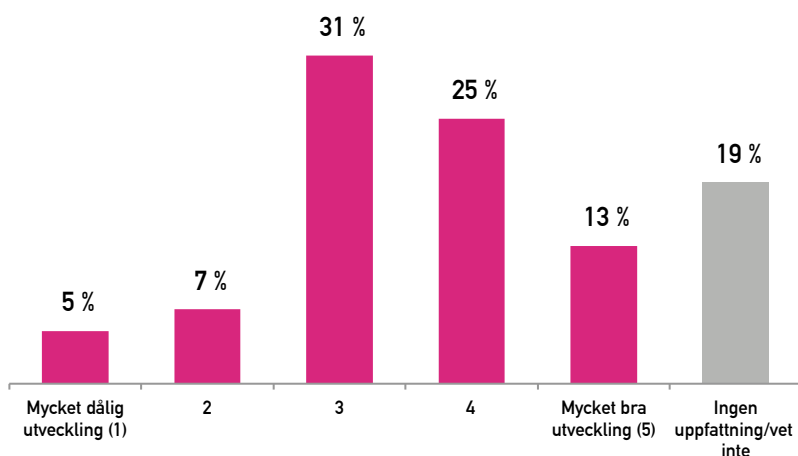
3,89

Den ljusnande framtid är Stockholms

När svenska folket blickar framåt och bedömer hur Stockholms utveckling kommer att se ut de kommande tio åren är det betydligt fler som tror att denna framtid kommer att vara ljus än de som tror det motsatta.

Det behöver inte betyda att man är optimistisk för egen del.

FIGUR 6.
OM DU BLICKAR TIO ÅR FRAMÅT, VAD TROR DU DÅ OM STOCKHOLMS UTVECKLING, TOTALT SETT?

MEDELVÄRDE:

3,44

Att man är optimistisk för Stockholms del behöver inte betyda att man samtidigt är optimistisk för egen del – den egna regionen kommer inte nödvändigtvis ha glädje av huvudstadens positiva utveckling.

Men när man granskar resultatet av denna fråga ser man att uppfattningen om Stockholms framtid har ett tydligt samband med tre andra variabler:

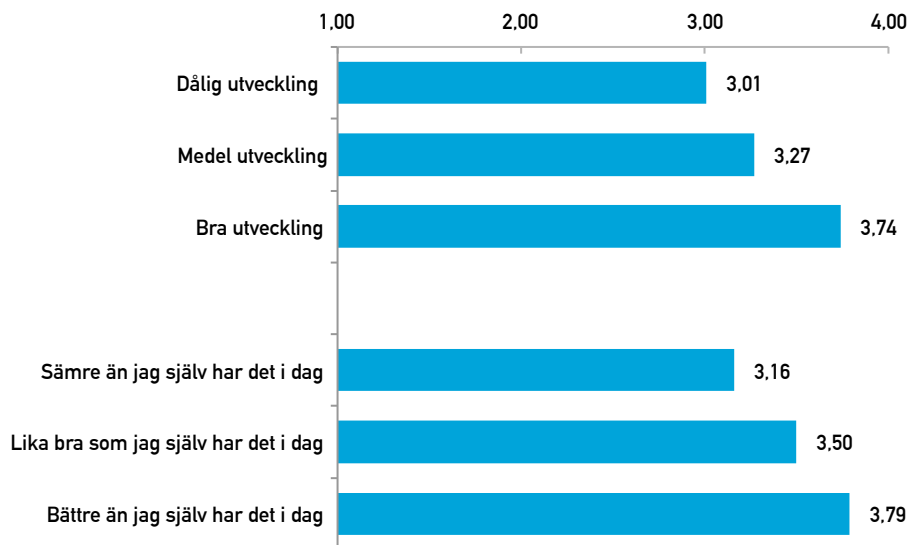
- hur man upplevt den egna bygdens utveckling de senaste tio åren
- hur man ser på sina barns framtid
- partipolitiska sympatier.

FIGUR 7.
SYNEN PÅ STOCKHOLMS
UTVECKLING KOMMANDE
TIO ÅR

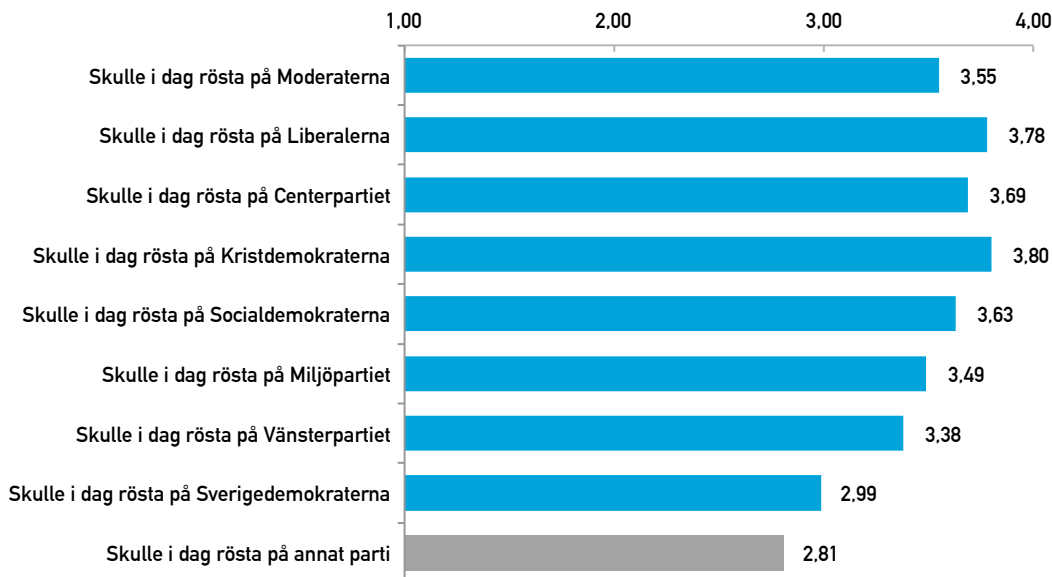
Medelvärden i olika undergrupper
av svarande. Skala 1–5,
där 1 = "mycket dålig utveckling"
och 5 = "mycket bra utveckling"

– synen på den egna bygdens
utveckling senaste tio åren
– uppfattningen om de egna
barnens framtid.

FIGUR 8.
SYNEN PÅ STOCKHOLMS
UTVECKLING KOMMANDE
TIO ÅR

Medelvärden i olika undergrupper av svarande – olika partisympatier i dag. Skala 1–5, där 1 = "mycket dålig utveckling" och 5 = "mycket bra utveckling"

De som är positiva till den egna bygdens utveckling och som dessutom tror att deras barn kommer att få det bättre än vad de själva har det i dag är samtidigt optimister vad gäller Stockholms framtid. Även det motsatta gäller: de som upplever att den egna bygden har utvecklats dåligt de senaste tio åren och som tror att deras egna barn kommer att få det sämre i sina liv än vad de själva har det ser också mycket mörkare på Stockholms framtida utveckling.

Man kan sammanfattningsvis konstatera att svenska folket ser positivt på Stockholms framtid. Huvudstadsområdet anses vara – och väntas alltså även förbli – en framgångsrik region.

POSITIV:
 BÅDE TILL EGNA
 BYGDEN OCH
 STOCKHOLMS
 FRAMTIDA
 UTVECKLING

NEGATIV:
 BÅDE TILL EGNA
 BYGDEN OCH
 STOCKHOLMS
 FRAMTIDA
 UTVECKLING

Vad talar för en positiv utveckling av Stockholm?

I undersökningen fick deltagarna förtydliga *på vilket sätt* de tror att Stockholm kommer att utvecklas bra respektive dåligt de kommande tio åren.

De som ser positivt på Stockholms kommande utveckling lyfter bland annat fram följande:

Ett ökat invånarantal och förväntade företagsetableringar kommer att generera nya arbetstillfällena och ökade skatteintäkter.

"Folk kommer fortsätta flytta dit och betala skatt. Många huvudkontor kommer fortfarande finnas där."

(kvinna 18–29 år, storstad, Västra Götalands län)

"Många företag vill etablera sig där och ungdomar söker sig dit för att hitta bra jobb."

(kvinna 70 år eller äldre, landsbygdskommun, Skåne län)

Kompetensen i landet, i form av välutbildade personer/talanger, kommer att samlas i Stockholm.

"Man satsar på personer med kvalificerad utbildning."

(kvinna 70 år eller äldre, pendlingskommun nära storstad, Skåne län)

"Befolkningstätheten gör att det finns ett underlag för att hitta de talanger företagen behöver."

(man 40–49 år, storstad, Västra Götalands län)

Infrastruktur och kollektivtrafik måste (kommer att) byggas ut.

*"Bara de senaste åren,
då jag har pendlat, så
har t.ex. kollektivtrafi-
ken förbättrats i Stock-
holm. De tar tag i saker
direkt och ordentligt
– för att lösa problem."*

(kvinna 18–29 år, storstad, Västra Götalands län)

*"T.ex. så kommer
nya Slussen att göra
skillnad."*

(kvinna 50–59 år, större stad, Västmanlands län)

*"Infrastrukturen med
bygget av Förbifarten,
nya t-banor m.m."*

(man 70 år eller äldre, mindre stad, Skåne län)

Bostadsbyggandet måste
(kommer att) ta fart.

*"Bostadsbristen
byggs bort."*

(kvinna 60–69 år, landsbygdskommun,
Gävleborgs län)

*"Det byggs för fullt så
jag antar att bostads-
situationen blir bättre."*

(kvinna 60–69 år, pendlingskommun
nära större stad, Uppsala län)

Möjligheterna att arbetspendla
till Stockholm kommer att öka –
även från mer avlägsna regioner/
platser. Det leder till att fler
personer kan arbeta i Stockholm
utan att nödvändigtvis bo där.

*"Många kommer pendla
till Stockholm när
Ostlänken blir färdig."*

(man 30–39 år, större stad, Östergötlands län)

*"Bra möjligheter till
pendling möjliggör för
invånarna i Örebro att
dagpendla till jobb i
Stockholm."*

(man 60–69 år, större stad, Örebro län)

Stockholm kommer att bli en miljövänlig/hållbar stad.

"Stockholm kommer att utvecklas ekologiskt."

(kvinna 18–29 år, mindre stad, Västerbottens län)

"Bygger bort bostads-kön, flyttar ut statliga myndigheter, behåller city, utvecklas till en grön stad. Allt beror på vilken politisk majoritet som kommer att styra."

(kvinna 60–69 år, landsbygdskommun, Jämtlands län)

I Stockholm bor och verkar många personer med moderna och innovativa värderingar och livsstilar, vilket gör Stockholm till en "framtidstad". Och på den internationella arenan tror man att Stockholm fortsatt kommer att ha en stark position.

"Stockholm är nummer ett vad gäller utveckling inom alla områden i Sverige."

(kvinna 50–59 år, större stad, Västernorrlands län)

"Utåt, i världen, är Stockholm ett område som är välkänt."

(kvinna 70 år eller äldre, större stad, Värmlands län)

"Kommer att växa starkt utifrån att Sverige är en utvecklingsnation i framtiden."

(man 60–69 år, större stad, Västernorrlands län)

"Stockholm kommer att växa och bli EU:s ledande huvudstad vad gäller ekonomi och teknik."

(man 18–29 år, större stad, Gävleborgs län)

Vad talar för en negativ utveckling av Stockholm?

De relativt få personer som ser negativt på Stockholms framtida utveckling lyfter bland annat fram följande:

Segregationen ökar och fler utanförskapsområden kommer att växa fram i Stockholms förorter (no-go-zoner).

"Det blir fler no-go-zoner för varje år som passerar."

man 18–29 år, pendlingskommun nära större stad, Västmanlands län

"Mer segregation, dyrare att bo, trängre."

man 50–59 år, pendlingskommun nära större stad, Dalarnas län

Kriminaliteten kommer att öka.

"Brott, otrygghet och rotlöshet ökar."

man 50–59 år, mindre stad, Blekinge län

"Kriminaliteten ökar, utanförskapet ökar, de dåliga sidorna ökar!"

man 60–69 år, mindre stad, Gävleborgs län

Bostadsbristen och de höga boendekostnaderna kommer att begränsa inflyttning och tillväxt.

"Bostadsbristen kommer inte att ha åtgärdats, bostadsrätterna kommer att vara ännu dyrare."

kvinnor 18–29 år, större stad, Uppsala län

"Fortfarande för få lägenheter med rimlig hyra."

kvinnor 40–49 år, större stad, Västerbottens län

Den ökade trängseln kommer att skapa en stadsmiljö som allt fler väljer bort.

"Mer buller, mer trafik, fulare arkitektur, skitigare gator."

[man 30–39 år, större stad, Västra Götalands län]

"Man trycker in för mycket folk på för liten yta och skapar en befolkningsstress som kommer ta bort all charm som finns där."

[kvinna 30–39 år, större stad, Hallands län]

Samhällsservice och välfärdstjänster byggs inte ut tillräckligt snabbt.

"Trängseln ökar! Man hinner inte bygga bostäder."

[man 60–69 år, mindre stad, Blekinge län]

"Sämre sjukvård, ökad befolkning, ökad segregation."

[man 60–69 år, pendlingskommun nära större stad, Jönköpings län]

Stockholms perifera geografiska läge är en bromskloss för ytterligare tillväxt och internationell attraktivitet.

"Stockholm ligger lite off när det kommer till omvärldskontakter."

[kvinna 60–69 år, pendlingskommun nära större stad, Skåne län]

"Det ligger för isolerat och för långt norrut från övriga Europa."

[kvinna 60–69 år, pendlingskommun nära större stad, Kalmar län]

Bilden av Stockholm – en fråga om geografi?

Många av frågorna i undersökningen handlar om hur svenska folket ser på Stockholm. Resultaten från tolv av dessa frågor har vägts samman till ett index för bilden av Stockholm. Detta index har ett värde som ligger mellan 1 och 5. Låga värden visar på en negativ Stockholmsbild medan höga värden visar på en positiv Stockholmsbild. Sammantaget så ligger detta index på 2,69 vilket alltså är ett negativt värde (under 3).

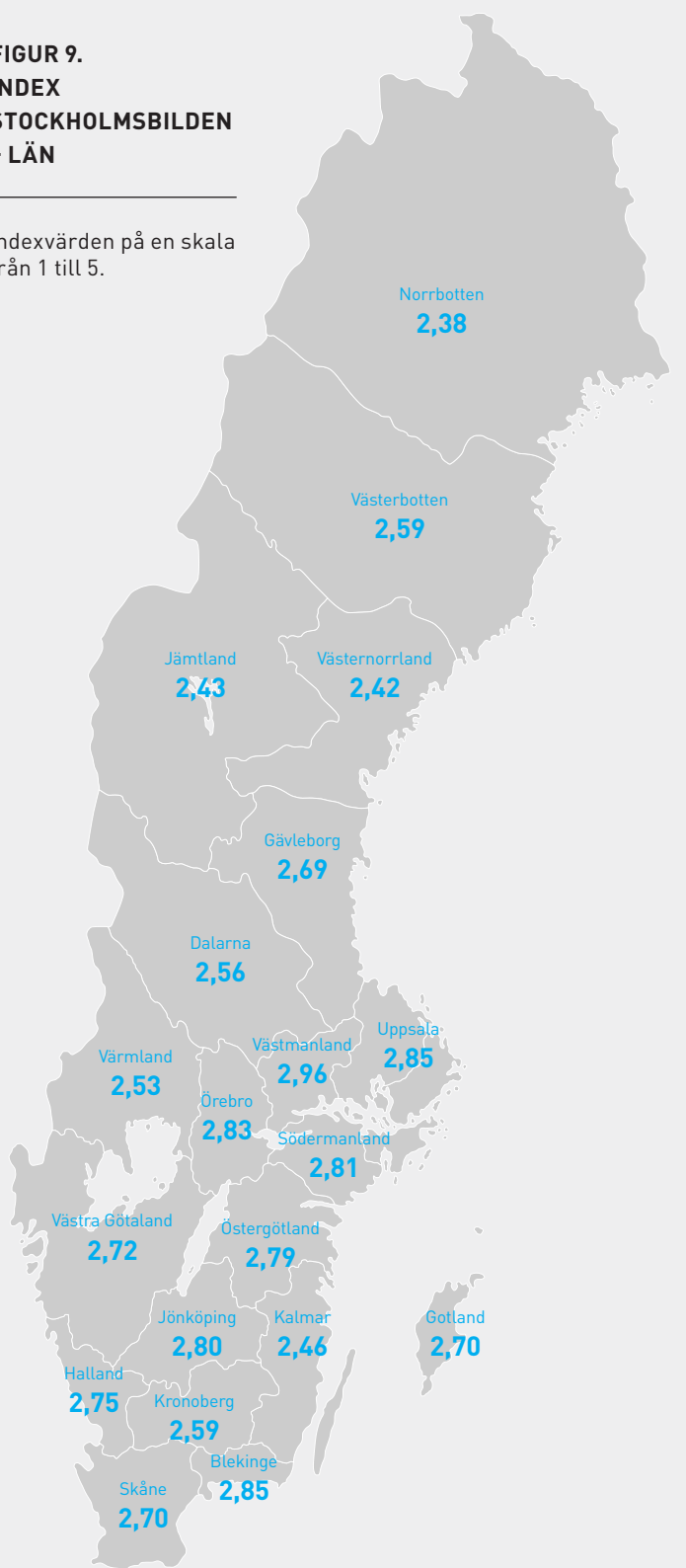
Den generella inställningen till Stockholm varierar bland annat med var i landet de svarande bor. Kartan till höger visar index för Stockholmsbilden uppdelat på län.

Resultatet visar att invånarna i länen i närheten av Stockholm i allmänhet har en mer positiv Stockholmsbild, medan invånarna i glesbefolkade län i Norrland har den mest negativa Stockholmsbilden.

Skillnaderna mellan olika delar av landet kan verka små när man fokuserar på de olika läners sammanvägda indexvärden. Men när man granskar resultaten av de tolv underliggande frågorna så framkommer tydliga skillnader mellan regioner.

FIGUR 9.
INDEX
STOCKHOLMSBILDEN
– LÄN

Indexvärden på en skala från 1 till 5.

Synen på de egna hemtrakterna

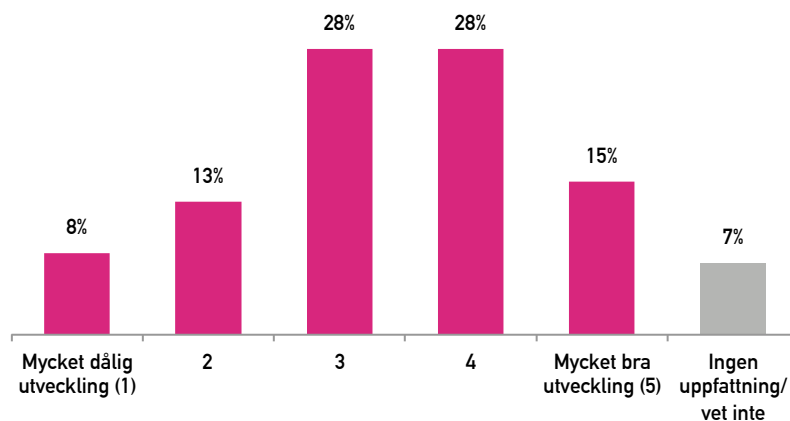
Bilden av Stockholm och bilden av Sveriges framtid påverkas till stor del av hur man upplever att den egna regionen utvecklas. Positiva upplevelser av de egna hemtrakternas utveckling leder ofta till en positiv syn på Stockholm och en allmän optimism om landets framtid och vice versa.

Hur ser svenskarna på den egna bygdens utveckling? Har det varit en positiv eller en negativ utveckling i de olika regionerna under de senaste tio åren? Vilka samhällsområden har utvecklats bra och vilka har utvecklats dåligt? Och vilka möjligheter ser man för den egna regionen?

HUR UTVECKLAS SVERIGE?

FIGUR 10.
HUR UPPLEVER DU ATT DET GEOGRAFISKA OMRÅDE (REGION, ORT, STAD) SOM DU BOR I HAR UTVECKLATS, TOTALT SETT, UNDER DE SENASTE TIO ÅREN?

MEDELVÄRDE:
3,30

Det finns två huvudsakliga förklaringar till hur en person svarar:

Regionala aspekter

Vilken geografisk del av Sverige det handlar om och hur stor hemorten är (skalan stad–land).

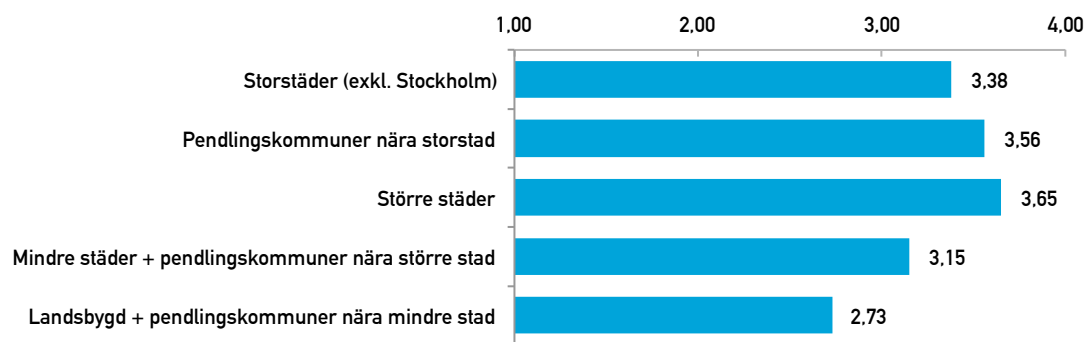
Individuella aspekter

Personens livssituation, livsstil, egenskaper och värderingar påverkar också hur personen ser på utvecklingen i den egna hembygden.

Personens egen livssituation och livsställning påverkar alltså synen på den egna bygdens utveckling. Två personer på samma ort kan måla upp helt olika bilder av deras hemorts utveckling. Är du optimist och ser möjligheter i ditt eget liv så målar du också upp en ljus bild av den egna hembygds utveckling och vice versa.

FIGUR 11.
BETYG PÅ DET EGNA
GEOGRAFISKA OMRÅDETS
UTVECKLING DE SENASTE
TIO ÅREN

Snittbetyg i olika undergrupper
av svarande – olika ortsstorlekar.
Skala 1–5, där 1 = "mycket dålig
utveckling" och 5 = "mycket bra
utveckling"

”Befolkningsökning och bättre företagsklimat.”

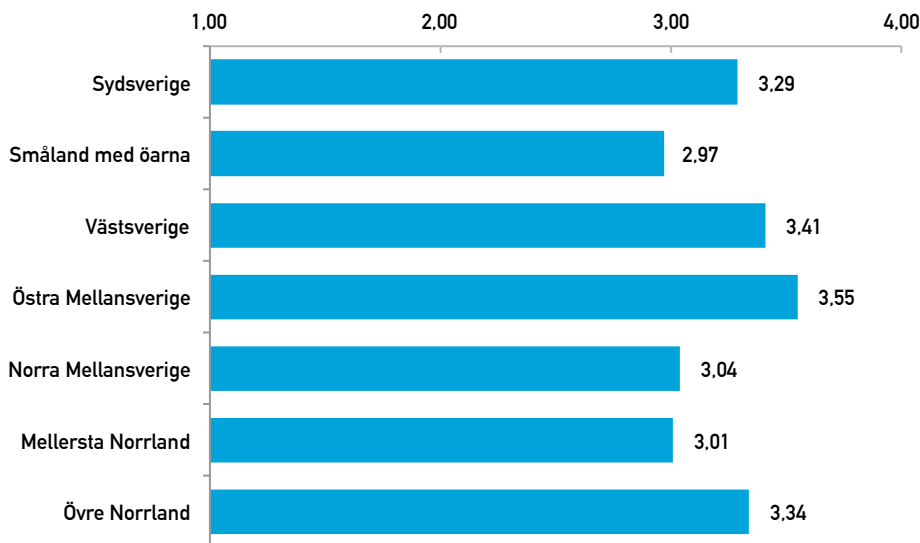
[man 18–29 år, större stad, Gävleborgs län]

Befolkningen i Sydsverige, Västssverige och östra Mellansverige ger klart godkänt betyg till utvecklingen i de egna hemtrakterna. Just dessa tre områden hör till de mer urbaniserade delarna av landet. I Västssverige ingår Göteborg, Sydsverige innefattar Malmö medan östra Mellansverige har en närhet till Stockholm, vilket påverkar karaktären på området och förmodligen bidrar till en positiv utveckling.

Även i övre Norrland har befolkningen en förhållandevis ljus bild av den egna bygdens utveckling. Sämst betyg får utvecklingen i mellersta Norrland, norra Mellansverige samt i Småland, på Gotland och på Öland.

FIGUR 12.
BETYG PÅ DET EGNA
GEOGRAFISKA OMRÅDETS
UTVECKLING DE SENASTE
TIO ÅREN

Snittbetyg i undergrupper av svarande – uppdelat i geografiska områden (NUTS-regioner). Skala 1–5, där 1 = ”mycket dålig utveckling” och 5 = ”mycket bra utveckling”

Sämst utveckling för vård och omsorg, post och polis

Vad är det man menar med ”dålig” eller ”bra” utveckling för den egna hembygden?

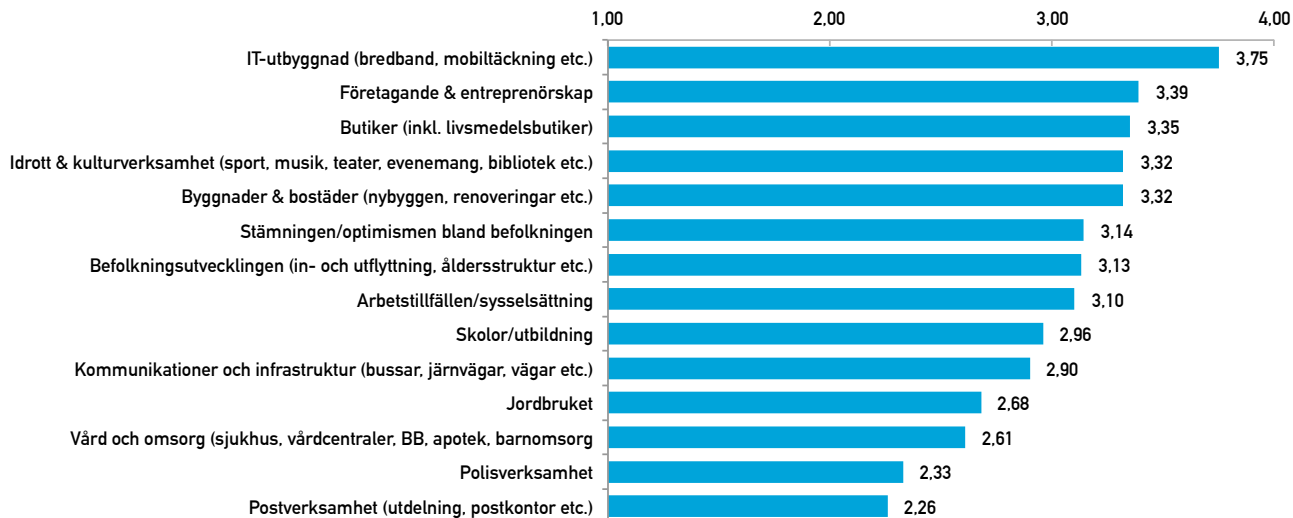
Av 14 uppräknade företeelser är svenskarna mest nöjda med IT-utbyggnaden på hemorten, det vill säga hur utvecklingen sett ut inom mobiltäckning och bredbandsutbyggnad. Även när det handlar om företagande, entreprenörskap, butiker, idrotts- och kulturaktiviteter samt bostadsbyggande och renoveringar så är svenskarna relativt nöjda med de tio senaste årens utveckling på hemorten.

Utvecklingen för skolor och utbildning och för olika typer av infrastruktur och kommunikationer (bussar, vägar, järnvägar) får däremot underbetyg av svenskarna.

Allra sämst upplever man att utvecklingen varit inom jordbruket, vård och omsorg, polisverksamheten samt för posthanteringen i bygden.

FIGUR 13.
HUR UPPLEVER DU ATT DET GEOGRAFISKA OMRÅDE (REGION, ORT, STAD) SOM DU BOR I HAR UTVECKLATS UNDER DE SENASTE 10 ÅREN?

Medelvärden på skalan 1–5, där 1 = ”mycket dåligt” och 5 = ”mycket bra”

Vad förenar det som ligger i toppen respektive botten på denna lista? Lite summariskt kan man konstatera att privat drivna verksamheter och samhällsområden utvecklats förhållandevis bra under de senaste tio åren, medan verksamheter som i huvudsak är offentligt drivna haft en betydligt sämre utveckling.

Undantag från denna regel och detta mönster finns, men det är främst de offentligt drivna och finansierade verksamheternas tillgänglighet som man upplever har försämrats.

MÖJLIGHETER FÖR SVERIGE

Infrastruktur och kommunikationer

Respondenterna har också fått svara på vad de tror krävs för att den egna bygden ska utvecklas positivt.

Svenskarna pekar på att deras region måste bli attraktiv utifrån flera olika perspektiv:

- som bostadsort
- för företagsetableringar och nystartande av företag
- för etablering av myndigheter och offentliga aktörer
- för turism och besöksnäring.

”Inflyttning behövs för ortens fortlevnad. Och det är inte helt omöjligt med rätt ’reklam’ för orten.”

(kvinna 60–69 år, pendlingskommun nära mindre stad, Värmlands län)

För att nå dit krävs, enligt svenska folket, främst en sak: utbyggnad av infrastruktur och kommunikationer. Satsningar på vägar, järnvägar och flygplatser skulle stimulera person- och godstransporter till och från regionen, vilket i sin tur skulle främja tillväxt och utveckling.

”Bygg ut olika kommunikationer, så att vi kan ta oss ut på annat sätt än med den egna bilen.”

(kvinna 70 år eller äldre, pendlingskommun nära mindre stad, Östergötlands län)

”Bättre järnvägskommunikationer skulle göra mycket för utvecklingen.”

(man 30–39 år, större stad, Norrbottens län)

Många talar om att man, med hjälp av infrastruktur och kommunikationer, ska länka olika geografiska områden till varandra – i vissa fall ”bygga samman” olika orter/områden.

”Större regioner ger bättre muskler.”

(man 70 år eller äldre, pendlingskommun nära större stad, Örebro län)

I undersökningen lyfter man också fram potentialen med olika geografiska samarbeten, t.ex. mellan orter, städer, kommuner och regioner. Eller till och med samarbeten med orter/regioner i andra länder. En förutsättning för dessa kontakter och utbyten är att det finns välfungerande infrastruktur och kommunikationer.

”Samarbete med övriga kommuner i Mälardalen och Stockholm.”

(man 70 år eller äldre, större stad, Västmanlands län)

Närheten och relationen till större städer eller tillväxtregioner anses vara avgörande för den framtida utvecklingen av den egna hemorten. Men med "närhet" menas inte nödvändigtvis kort geografiskt avstånd – det viktiga är hur lång tid transporterna tar och hur bekvämt/smidigt de fungerar.

"Närheten till Jönköping."

(man 70 år eller äldre, pendlingskommun nära större stad, Jönköpings län)

"Blir kommunikationerna till Stockholm kortare och bättre kan människor bo kvar på landet/i småstäderna."

(kvinna 50-59 år, större stad, Östergötlands län)

"20-25 mil är tillräckligt nära för att få vissa positiva effekter."

(kvinna 60-69 år, landsbygdskommun, Västernorrlands län)

Med goda kommunikationer och en "tidsmässig närhet" mellan olika orter/regioner följer goda möjligheter för en person att arbetspendla. Satsningar på flyg, snabbtåg och nya placeringar av till exempel järnvägsstationer är därför sådant som många propagender för i syfte att utveckla den egna regionen.

"Vi kan bli en bra pendlingsstad till Uppsala, Västerås och Stockholm."

(man 18-29 år, större stad, Gävleborgs län)

"Vi kommer att få en ny järnvägsstation som innebär nya förbindelser med resten av Skåne."

(kvinna 18-29 år, pendlingskommun nära större stad, Skåne län)

Man kan sammanfattningsvis konstatera att många svenskar upplever att deras hemtrakter inte klarar av att utvecklas i en positiv riktning helt "på egen hand". De förstår att deras region måste interagera med Stockholm eller med andra storstads-/tillväxtområden. Dessa respondenter efterfrågar ett bättre samspel mellan stad och land.

"Man måste inte bo i Stockholm. Många kan jobba på distans."

(man 50-59 år, mindre stad, Västra Götalands län)

"Kommunikationer och digitalisering!"

(man 70 år eller äldre, landsbygdskommun, Dalarnas län)

Attraktiva boenden

För att folk ska kunna bo kvar på mindre orter är det en självklarhet att det ska finnas bostäder. Men generellt är detta inte något problem – det är snarare i Stockholm och andra storstadsområden som bostadssituationen är bekymmersam. Deltagarna i undersökningen påpekar ändå hur viktigt det är med karaktären på bostäderna.

Många lyfter fram betydelsen av hyresrätter och gärna även billiga boenden. Skälet till att just denna typ av bostäder nämns är att man månar om att unga personer ska kunna bo kvar på mindre orter, och då får boendekostnaderna inte vara för höga. Bakom dessa kommentarer ligger en önskan om en spridd befolkningsstruktur i de egna hemtrakterna, en blandning mellan olika åldrar.

”Att det satsas på bostadsbyggande – i större utsträckning med hyresrätter och till en rimlig kostnad.”

(kvinna 60–69 år, storstad, Västra Götalands län)

”Att satsa på billigare bostäder och fler jobb, så att stadens ungdomar stannar kvar.”

(kvinna 40–49 år, större stad, Västra Götalands län)

När svenskarna funderar på hur man ska uppmuntra inflyttning till mindre orter – inklusive att locka folk att bo kvar – talas det också om vikten av att kunna erbjuda eftertraktade bostadslägen. Särskilt i glesbefolkade områden måste man tillåta bebyggelse på attraktiv mark, till exempel strand-/sjönära.

”Bygg bostäder nära vattnet och se till så att tillgängligheten ökar för aktiviteter för alla runt vattnet.”

(kvinna 50–59 år, större stad, Västmanlands län)

”Större möjligheter att bygga inom strandnära områden.”

(man 40–49 år, pendlingskommun nära större stad, Hallands län)

”Strandnära bebyggelse och bättre vägkommunikationer.”

(man 40–49 år, mindre stad, Kalmar län)

Nya arbetsgivare ger nya arbetstillfällen

För att en region ska leva och utvecklas positivt krävs arbetstillfällen inom en tidsmässig närhet. Utöver att erbjuda goda pendlingsmöjligheter för invånarna så är det viktigt att locka nya företag till orten. Även utflyttning av offentliga aktörer som statliga myndigheter från Stockholm, ses som en möjlighet av en del respondenter.

”Att det kommer hit någon större industri eller annat företag.”

(kvinna 60–69 år, landsbygdskommun, Västernorrlands län)

”Positiv attityd från företagen om att satsa i området.”

(man 60–69 år, större stad, Örebro län)

”Utlokalisera statliga myndigheter från Stockholm.”

(man 60–69 år, landsbygdskommun, Gävleborgs län)

Positiv utveckling handlar inte bara om att locka företag och myndigheter att flytta till regionen, utan också att befintliga invånare lockas att starta och

driva egna verksamheter. Många pekar på betydelsen av ett positivt lokalt företagsklimat och att det finns kreativitet, entreprenörsanda och optimism hos befolkning och beslutsfattare i regionen.

”Det beror på om det finns modiga människor som vågar satsa.”

(kvinna 60-69 år, landsbygdskommun, Gävleborgs län)

”Ta vara på kreativiteten hos potentiella företagare.”

(kvinna 50-59 år, större stad, Västmanlands län)

Det faktum att Stockholm växer kraftigt och att företagen upplever brist på bostäder, kontorslokaler och medarbetare/kompetens i huvudstaden ser vissa undersökningsdeltagare som en möjlighet för deras egen region. Även priserna på resurser ökar i takt

med efterfrågan och kanske kan företag då uppleva att de inte har råd att etablera sig i huvudstaden. Och då kan de i stället välja att verka i andra delar av Sverige. I ett sådant scenario så smittar tillväxten i Stockholmsregionen av sig på andra svenska regioner.

”Det mest sannolika är att Stockholm inte klarar av att matcha utveckling och efterfrågan, vilket leder till att andra alternativ, ute i landet, blir reella och efterfrågade.”

(kvinna 60-69 år, landsbygdskommun, Västernorrlands län)

”Om större företag och myndigheter flyttar ut från Stockholm, på grund av brist på arbetstagare eller på grund av lokalbrist och höga lokalkostnader, så kan människor bo kvar.”

(kvinna 50-59 år, större stad, Östergötlands län)

Grundläggande samhällsservice i hela landet

Att det ska finnas grundläggande samhällsservice och välfärdstjänster i hela landet – även på mindre orter – är något som många svenskar lyfter fram i undersökningen.

Utbildning och skolor, vård och omsorg samt rimlig polisnärvaro (lag & ordning) är de samhällsfunktioner som svenskarna verkar prioritera högst. En del nämner också spontant hur viktigt det är att det finns livsmedelsaffärer på mindre orter.

”Mer pengar till skola, omsorg, sjukvård och kollektivtrafik.”

[kvinna 30-39 år, mindre stad, Gävleborgs län]

”Fler poliser i närområdet.”

[kvinna 60-69 år, landsbygdskommun, Jönköpings län]

”Fler affärer, så att folk inte måste köra iväg och handla.”

[kvinna 30-39 år, mindre stad, Skåne län]

IT-utbyggnad och digitalisering lyfts också fram som viktiga förutsättningar för att hela Sverige

ska utvecklas positivt. Men i den frågan verkar svenskarna vara hyfsat nöjda med rådande läge. Mobiltäckningen har förbättrats på senare tid – även på mindre orter/glesbygden och utbyggnaden av bredband/fiber pågår för fullt.

”Fiber. Bredband.”

[man 60-69 år, pendlingskommun nära större stad, Gävleborgs län]

”Postverksamheten måste bli bättre. Och fiberutbyggnaden.”

[kvinna 30-39 år, pendlingskommun nära mindre stad, Västmanlands län]

Det är angeläget att utveckla och underlätta utövandet av sport, kultur och friluftsliv lokalt på orten. Den typen av verksamheter – och marknadsföring av dem – anses gynna såväl inflyttning av bofasta som besöksnäring/turism.

Samtidigt påpekar vissa att man bör fokusera på att utveckla sådant som är unikt för respektive region – så att inte alla geografiska områden utvecklar och marknadsför exakt samma företeelser.

”Utveckling av idrottsutbudet och förenings-samverkan inom idrotten.”

[kvinna 40-49 år, större stad, Västmanlands län]

”Man borde satsa på något som är helt unikt för Trelleborg, som inte finns någon annanstans.”

[kvinna 60-69 år, pendlingskommun nära storstad, Skåne län]

Pragmatiska lokalpolitiker utvecklar regionen

I undersökningen visar svenskarna upp en tydlig frustration över politikerna, både på riksnivå och på lokal nivå.

På lokal nivå anser man att det finns mycket mer att göra än i dag för att utveckla regionen. Men för det krävs att politikerna blir mer lyhörda när det gäller befolkningens önskemål och att de börjar samverka mer med varandra över partigränserna. Många anser att politiken på lokal nivå måste vara mer pragmatisk än ideologisk och partiegoistisk.

”Byt ut kommunpolitikerna till kreativa, positivt tänkande personer som gör saker och skapar utveckling i stället för att slänga skit på varandra och ha med Jante i allt.”

(kvinna 50–59 år, större stad, Västernorrlands län)

”Mer Gnosjöanda! Politiker som slutar snacka och börjar agera i stället.”

(man 60–69 år, pendlingskommun nära större stad, Värmlands län)

Att rikspolitikerna anses fokusera för mycket på Stockholm är något som många lyfter fram i undersökningen. Svenskarna påpekar hur viktigt det är att Stockholmsbaserade politiker blir bättre på att se och förstå de förutsättningar och utmaningar som finns i andra delar av landet.

”Det krävs engagerade politiker och att den politiska makten inte är helt Stockholmscentrerad.”

(kvinna 30–39 år, pendlingskommun nära storstad, Västra Götalands län)

”Inför en modell som liknar den som finns i Norge, så att en del av avkastningen på vattenkraft, vindkraft, skogsbruk (= nyttjandet av olika naturresurser) återförs till kommunen där den produceras. Då kan nog skatteutjämningsystemet mellan kommunerna avskaffas.”

(kvinna 40–49 år, större stad, Jämtlands län)

”Att politikerna allvarligt satsar på landsbygden i första hand, och inte på storstäderna.”

(man 60–69 år, mindre stad, Kalmar län)

”Politiker och kulturelit i Stockholm inser inte hur många mindre orter i Sverige som drabbats negativt av den stora invandringen.”

(kvinna 70 år eller äldre, pendlingskommun nära mindre stad, Kalmar län)

Migration och integration

Vissa deltagare i undersökningen är av uppfattningen att den egna regionens problem beror på invandringen. De menar att den framtida utvecklingen skulle se bättre ut om invandrarna flyttade eller om man lyckades integrera dem mer i lokalsamhället – främst om de lyckades få jobb.

”Arbetslösheten ökar på grund av invandringen. Brottsligheten likaså.”

(man 60–69 år, pendlingskommun nära mindre stad, Skåne län)

”Vi har goda möjligheter om invandringen begränsas starkt och nuvarande avigsidor med invandringen, som kriminalitet och bidragskostnader, åtgärdas.”

(man 60–69 år, pendlingskommun nära större stad, Hallands län)

Samspelet Stockholm –övriga landet

Urbaniseringen har många positiva effekter på samhällsutvecklingen. Men vissa menar att den också kan ha bidragit till en växande klyfta mellan stad och land. En utmaning för Sverige – och för många andra länder – är att förbättra samspelet mellan stad och land. Olika delar av landet kan och bör interagera mer med varandra eftersom det gynnar alla.

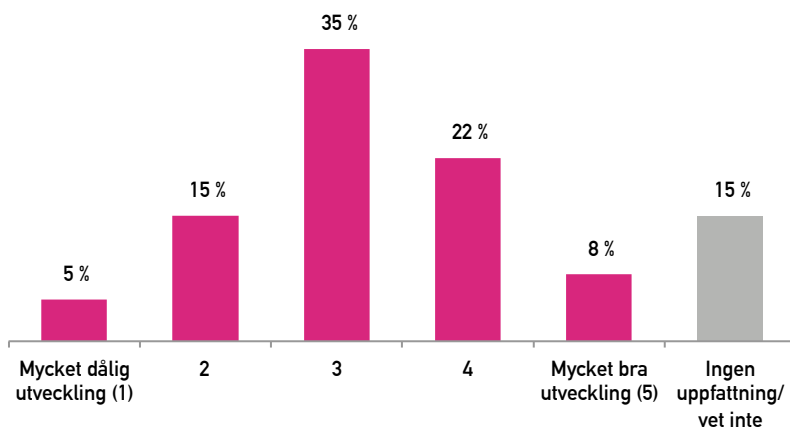
Hur ser relationen mellan Stockholm och övriga Sverige ut i dag? Vad har ett Stockholm i tillväxt för effekt på våra mindre tätbefolkade regioner?

HUR PÅVERKAS SVERIGE AV STOCKHOLM?

Är det bra för hela landet om det går bra för Stockholm eller är det tvärtom? Är utvecklingen i

Sverige ett nollsummespel eller finns det synergier mellan olika delar av landet?

Svenska folket är kluvet i frågan. Det är 30 procent som tror att en positiv utveckling i Stockholm bidrar till att landet i sin helhet utvecklas bra, medan 20 procent menar att Sverige som helhet mår dåligt av en positiv utveckling i Stockholm – att resurser och tillväxt i huvudstaden måste tas från andra delar av landet. Det är 35 procent som upplever att den positiva utvecklingen i Stockholm varken är bra eller dålig för övriga landet. Det är 15 procent som svarar att de inte har någon uppfattning i frågan.

FIGUR 14.
TROR DU ATT ETT STOCKHOLM
SOM UTVECKLAS POSITIVT
BIDRAR TILL EN BRA ELLER
DÅLIG UTVECKLING I HELA
SVERIGE?

MEDELVÄRDE:
3,18

De som ser på Sveriges utveckling som ett nollsummespel och upplever att en positiv utveckling i Stockholm bidrar till en negativ utveckling i övriga landet, hittar vi främst bland

- äldre
- dem som bor på mindre orter/landsbygden
- lågutbildade
- dem som växt upp i jordbrukarfamiljer
- dem som aldrig själva bott i Stockholm
- dem som sympatiserar med Sverigedemokraterna.

"Eftersom många huvudkontor finns i Stockholm minskar ambitiösa ungas vilja att stanna kvar och jobba i mindre städer."

(man 18–29 år, mindre stad, Västerbottens län)

"De tar investeringskapital från det område som jag bor i."

(man 70 år eller äldre, storstad, Västra Götalands län)

Även det motsatta gäller: de som upplever att en positiv utveckling i huvudstaden bidrar positivt till utvecklingen i övriga landet, återfinns huvudsakligen bland

- yngre
- dem som bor i större orter/städer
- högutbildade
- dem som växt upp i akademikerfamiljer
- dem som själva bott i Stockholm under en längre period av sitt liv
- dem som sympatiserar med Miljöpartiet, Socialdemokraterna eller Moderaterna.

"Ett Stockholm i tillväxt ger mer skattepengar till staten, vilket gynnar alla."

(man 18–29 år, större stad, Gävleborgs län)

Det är också tydligt att de som ser på ekvationen som ett nollsummespel är de som upplever att den egna hembygden utvecklats negativt de senaste tio åren. Om det har gått dåligt för den egna bygden så beror det till stor del på att man avvecklat olika resurser där och koncentrerat dem till huvudstaden.

"De pengar som hade kunnat gå till infrastrukturen här hamnar i Stockholm."

(kvinna 30–39 år, större stad, Västernorrlands län)

"Alltför mycket resurser förläggs till Stockholm. Från kulturbidrag till kommunikationer."

(kvinna 50–59 år, pendlingskommun nära storstad, Hallands län)

De som upplever att den egna hembygdens utveckling varit positiv upplever tvärtom att Stockholm lever i positiv symbios med övriga landet.

"Allt hänger ihop. Går Stockholm bra så gör även resten av landet det."

(kvinna 40–49 år, mindre stad, Gotlands län)

Man kan i också i denna fråga skönja en tydlig uppdelning av befolkningen. Vissa är optimister, känner att de är en del av utvecklingen i landet och lever och verkar i delar av samhället som det finns framtidshopp för. De ser också positivt på Stockholms utveckling – det som är bra för huvudstaden är också bra för övriga landet.

"Mitt geografiska område tittar nog mycket på Stockholm och vill vara lika 'häftigt' och progressivt. Lite som ett småsyskon som ser upp till sitt äldre syskon med lite avundsjuka och som strävar efter att vara lika cool och också göra allt det äldre syskonet gör. Så bra Stockholmsidéer kommer nog smitta av sig!"

(man 30–39 år, större stad, Östergötlands län)

En annan grupp är mer pessimistisk och upplever ett utanförskap och en känsla att de inte fullt ut är en del av samhällsutvecklingen. De ser negativt på Stockholms utveckling och tillväxt och anser att den egna bygden får betala för huvudstadens tillväxt och framgångar.

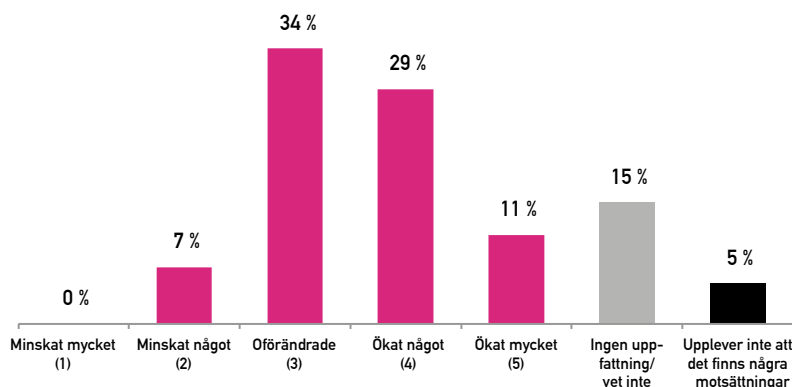
"En positiv utveckling i Stockholm dränerar övriga Sverige."

(man 60–69 år, pendlingskommun nära mindre stad, Skåne län)

Ökade motsättningar mellan Stockholm och övriga landet

Bland de svenskar som bor utanför Stockholmsområdet upplever 40 procent att motsättningarna mellan Stockholm och övriga landet ökat under de senaste tio åren. Sju procent upplever att mot-

sättningarna minskat och fem procent upplever att det inte finns några motsättningar alls. Det är 15 procent som inte har någon uppfattning i frågan och svarar "vet inte".

FIGUR 15.
UPPLEVER DU ATT MOTSÄTTNINGARNA MELLAN STOCKHOLM OCH ÖVRIGA LANDET HAR ÖKAT, MINSKAT ELLER VARIT OFÖRÄNDRADE UNDER DE SENASTE TIO ÅREN?

MEDELVÄRDE:

3,54

Det är en dyster bild som framkommer i denna fråga: väldigt många svenskar upplever att motsättningarna mellan stad och land – mellan huvudstaden och övriga Sverige – ökat under de senaste tio åren. Observera att frågan inte handlade om "skillnader" eller "olikheter" utan om det starkare ordet "motsättningar", vilket gör resultatet än mer bekymmersamt.

"Den generella 'vi-och-dem-känslan' har blivit större i Sverige."

(kvinna 30–39 år, större stad, Hallands län)

Och när svenskarna utanför Stockholms län blickar framåt tror de att motsättningarna mellan Stockholm och övriga landet kommer att öka ännu mer. Det är 40 procent som tror att den negativa utvecklingen kommer att fortsätta. Endast sju procent tror att motsättningarna kommer att minska.

Av resultaten på dessa frågor kan man dra slutsatsen att den bild man har av de senaste tio årens utveckling extrapoleras in i framtiden. Inga förändringar i utvecklingen finns i sikte.

Men också i denna fråga är skillnaderna mellan olika delar av landet stora. I Norrland upplever nästan hälften av befolkningen (48 procent) att

motsättningarna mellan Stockholm och övriga landet ökat under de senaste tio åren. Och generellt gäller att ju större ort/stad, desto mindre motsättningar upplever befolkningen – de som bor på landsbygden är mest negativa i denna fråga. Sympatisörer till Sverigedemokraterna upplever störst motsättningar mellan stad och land, medan de som sympatiserar med Liberalerna är minst negativa i denna fråga.

”Motsättningarna ökar för att folk, i alla fall i norra Sverige, har ledsnat på att bli så orättvist behandlade som de känner sig vara och börjat ryta ifrån.”

(kvinna 40–49 år, pendlingskommun nära större stad, Västerbottens län)

De största resultatskillnaderna i denna fråga hittar vi när vi jämför personer som upplever att deras egen bygd utvecklats dåligt under de senaste tio åren med dem som upplever att bygden utvecklats OK eller bra. De som svartmålar den egna bygdens utveckling upplever också i betydligt högre utsträckning att motsättningarna mellan stad och land ökat de senaste tio åren. Lite tillspetsat: det är Stockholms fel att det går dåligt för den egna hembygden. Och det är Stockholms fel att klyftorna mellan stad och land ökar i Sverige.

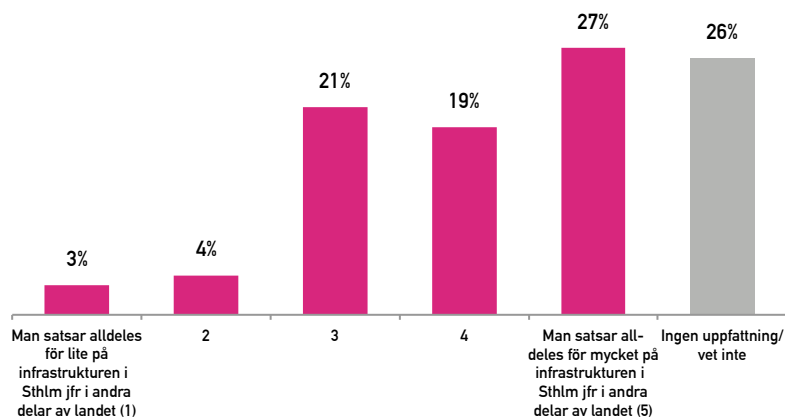
Samtidigt anser alltså en hel del svenskar att motsättningarna mellan Stockholm och övriga landet inte ökat eller till och med minskat. Dessa personer har ofta också en positiv bild av den egna bygdens utveckling de senaste tio åren.

Koncentration av samhällsresurser till Stockholm

Många upplever alltså att Stockholms positiva utveckling sker på bekostnad av övriga Sverige. Men vad är det för resurser som satsas i Stockholmsregionen som kunde/borde ha kommit övriga landet till del?

Det som nämns mest frekvent är olika infrastruktur-satsningar, mediernas fokus på Stockholm, koncentrationen av välfärdstjänster (vård, skola, omsorg) till huvudstaden samt geografisk lokalisering av statliga myndigheter.

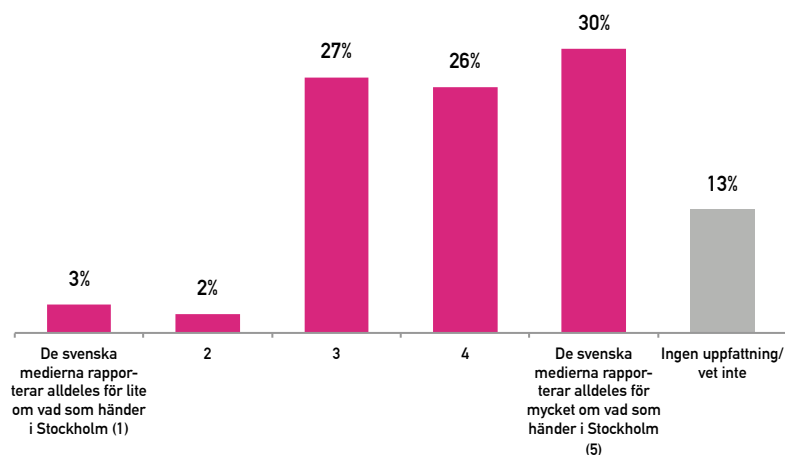
FIGUR 16.
INFRASTRUKTURSATSNINGAR I STOCKHOLM?

”Satsningar på infrastruktur blir lidande i Norrland om Stockholm växer sig för stort.”

kvinna 60–69 år, pendlingskommun nära storstad, Västra Götalands län

”För mycket Stockholmsfokus på både politik och nyhetsrapportering.”

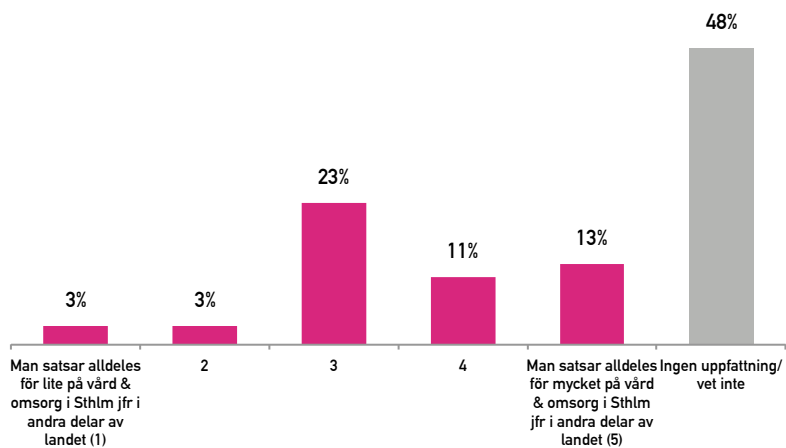
(man 60–69 år, mindre stad, Kalmar län)

FIGUR 17.
MEDIEFOKUS PÅ STOCKHOLM

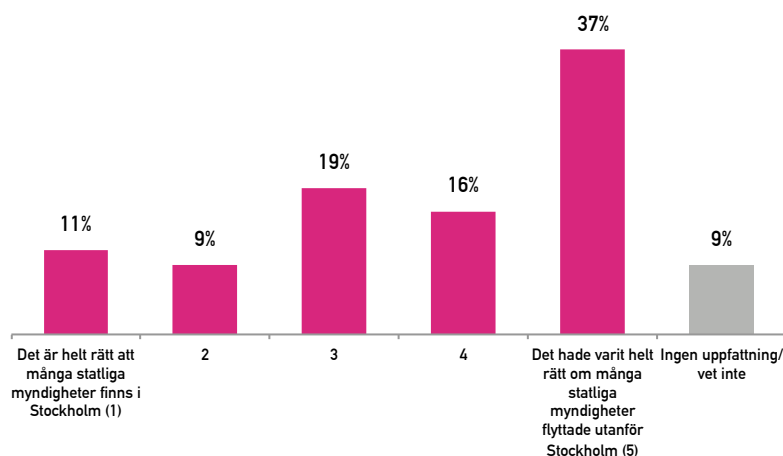
FIGUR 18.
SATSNINGAR PÅ VÅRD OCH
OMSORG I STOCKHOLM

MEDELVÄRDE:
3,51

”Det rapporteras extremt mycket om Stockholm medan BB i Sollefteå läggs ner och kvinnor får föda i bilen. Inte rimligt!”

(kvinna 30–39 år, större stad, Västernorrlands län)

FIGUR 19.
SYNEN PÅ ATT MÅNGA
STATLIGA MYNDIGHETER
FINNS I STOCKHOLM

MEDELVÄRDE:
3,83

”Allt fler innovativa knyts till Stockholm. Det är som en dammsugare som inte ger något tillbaka.”

(man 60–69 år, pendlingskommun nära mindre stad, Östergötlands län)

Debatten om statliga myndigheters lokalisering hänger nära samman med en mer generell kritik mot hur arbetsmarknaden ser ut i olika delar av landet. De som upplever att Stockholms tillväxt och positiva utveckling skett på bekostnad av övriga landet pekar ofta på att stora delar av Sverige dräneras på kompetens och arbetskraft när välutbildade personer, främst unga, flyttar till storstäderna.

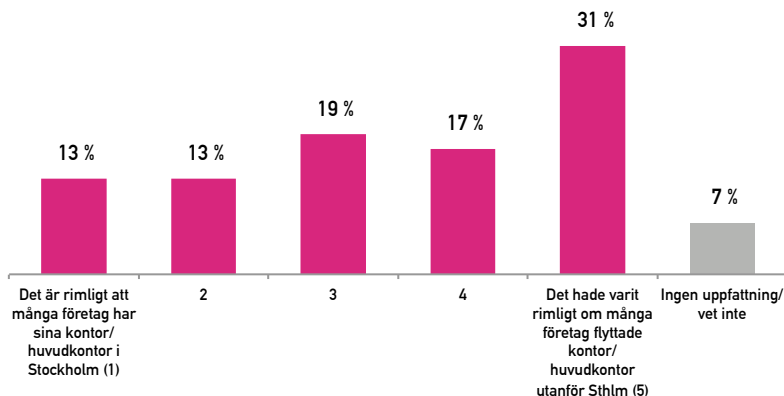
”Suger åt sig lärare och sjukvårdspersonal med hjälp av högre löneutveckling.”

(man 40–49 år, mindre stad, Västernorrlands län)

FIGUR 20.
SYNEN PÅ ATT MÅNGA FÖRE-
TAG HAR SINA KONTOR/
HUVUDKONTOR I STOCKHOLM

MEDELVÄRDE:

3,43

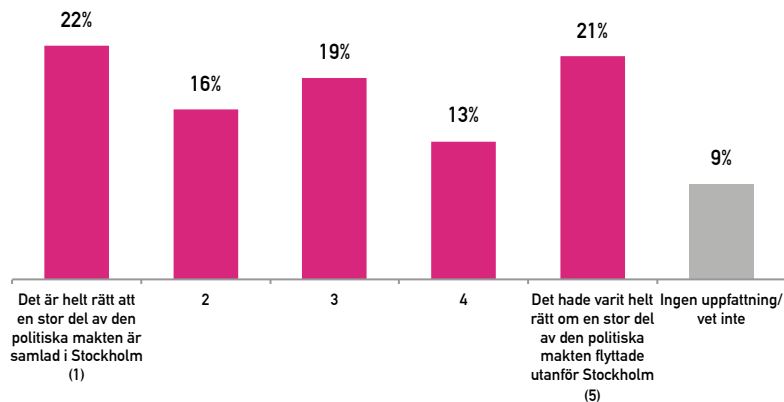
Att privata företag väljer att etablera sig i Stockholm har man aningen mer förståelse för än när det gäller statliga myndigheter, men även i den frågan upplever man att det hade varit till gagn för hela landet om företag valde att flytta sina kontor utanför Stockholm.

”De flesta av de yngre tvingas lämna hembygden, för storstaden har jobben.”

(man 70 år eller äldre, pendlingskommun nära större stad, Kalmar län)

”Om alla företag och statliga verk håller till i Stockholm ger de väldigt många arbetstimmar. Desto fler flyttar härifrån och det blir bara gamlingar kvar.”

(kvinna 60–69 år, landsbygdskommun, Västernorrlands län)

FIGUR 21.
SYNEN PÅ ATT POLITISK MAKT
SAMLAS I STOCKHOLM

MEDELVÄRDE:

2,94

Att den nationella politiska makten är koncentrerad till huvudstaden har befolkningen mer förståelse för. Visserligen förespråkar en del att även politisk makt borde decentraliseras och flyttas ut i landet, men många av landets invånare ser ändå en logik i att rikspolitiken hanteras från huvudstaden.

Många av landets
invånare ser logiken
i att rikspolitiken
hanteras från
huvudstaden.

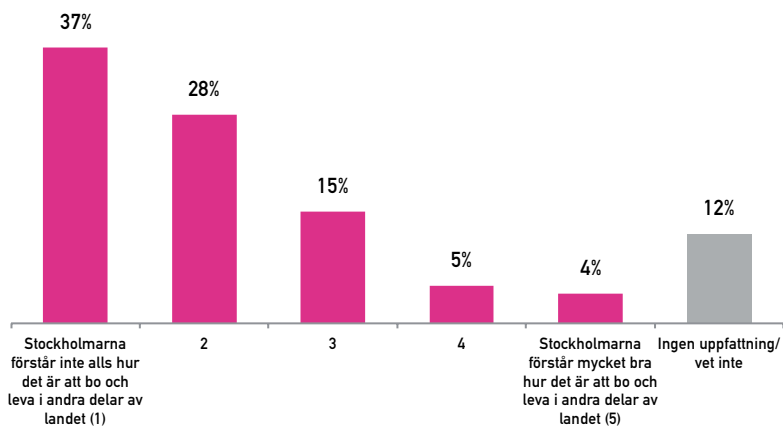
En del svenskar boende utanför Stockholmsregionen upplever en orättvis fördelning av de ekonomiska medel som skapas av landsbygdens naturresurser. De tycks mena att naturresurser och naturvärden utnyttjas eller till och med förstörs på landsbygden

men att de ekonomiska vinsterna av detta hamnar i Stockholm. De skattemedel som har sitt ursprung i dessa naturvärden borde enligt det resonemang-
et återföras till de platser där naturresurserna exploaterades.

FIGUR 22.
**STOCKHOLMARNAS FÖR-
STÅLSE FÖR ATT LEVA OCH BO
I ANDRA DELAR AV LANDET**

MEDELVÄRDE:

1,98

”Vinsterna från naturresurser som vattenkraft och skog går till Stockholm medan landsbygden får se naturvärden förstöras och utnyttjas utan någon form av ekonomisk kompensation.”

[kvinna 40-49 år, större stad, Jämtlands län]

”Stockholmarna fattar inte att det är landsbygden som förser stan med allt.”

[kvinna 60-69 år, landsbygdskommun, Dalarnas län]

Många svenskar utanför Stockholmsregionen upplever att samhällets resurser är geografiskt snedfördelade och att det bidrar negativt till samspelet mellan Stockholm och övriga landet. En annan viktig förklaring till de upplevda motsättningarna mellan stad och land är att svenska folket upplever att stockholmarna har en mycket begränsad kunskap om och förståelse för hur det är att leva och bo i andra delar av landet.

”Många beslut tas utifrån Stockholms horisont. Liten förståelse för hur vardagen fungerar i övriga Sverige.”

(man 60-69 år, pendlingskommun nära större stad, Västra Götalands län)

”Bilderna av oss på landet som okunniga och mindre intellektuella är oerhört kränkande.”

(kvinna 60-69 år, landsbygdskommun, Norrbottens län)

Vissa pekar på att stockholmarna inte bara har begränsad förståelse för livet utanför Stockholm, utan att de också har en negativ attityd eller till och med arrogans mot dem som bor på mindre orter/landsbygden.

”Attityden bland 08-orna ... landet duger på sommaren, men är helt bortglömt på vintern.”

(man 60-69 år, mindre stad, Kalmar län)

Slutsatser

Att måla upp utvecklingen i Sverige som ett nollsummespel är inte korrekt. Men undersökningens resultat antyder att många ändå ser på utvecklingen på det sättet. Det är viktigt att lyssna på den uppfattningen, men framför allt måste ord och handling visa att utgångspunkten är fel.

Det är också problematiskt att definiera vissa delar av landet som ”ekonomiska skräpytor”. Tvärtom bygger stora delar av svenskt näringsliv och samhällsliv på ett fruktbart samspel mellan stad och land.

EN KOMPLEX KLYFTA I SAMHÄLLET

I denna studie har vi satt fokus på relationen mellan stad och land, och mer specifikt på samspelet mellan Stockholm och övriga Sverige. Vi ser att det finns en klyfta i samhället som bygger på ortsstorlek/folk-täthet, en motsättning som har sitt ursprung i skalan från glesbygd till storstad. Och enligt svenskarna i undersökningen vidgas denna klyfta kontinuerligt.

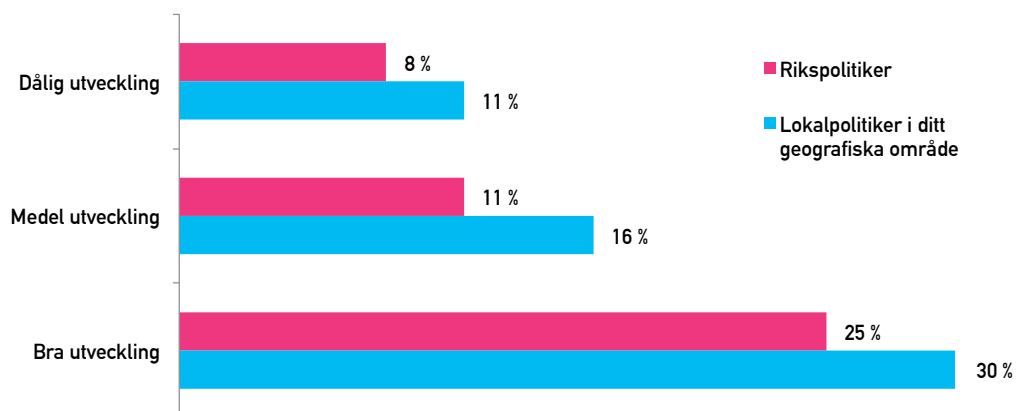
Men frågan är mer komplex än så och handlar inte bara om geografi och ortsstorlek. Vi har i undersökningen sett att klyftan också har andra dimensioner med utgångspunkt i personernas kön, ålder, utbildningsnivå, sysselsättning/inkomst och familjebakgrund.

Också attityd- och värderingsfrågor är viktiga, till exempel känslan av delaktighet eller utanförskap i samhällsutvecklingen, förtroendet för samhällets makthavare/politiker, upplevelsen av den egna bygdens utveckling de senaste tio åren och partipolitiska sympatier.

I diagrammet nedan ser vi hur starkt sambandet är mellan synen på den egna bygdens utveckling de senaste tio åren och vilket förtroende man har för riks- och lokalpolitiker. Det finns en mycket stark korrelation mellan dessa båda parametrar: ju sämre utveckling man upplever att den egna bygden haft på senare tid, desto mindre förtroende har man för samhällets makthavare.

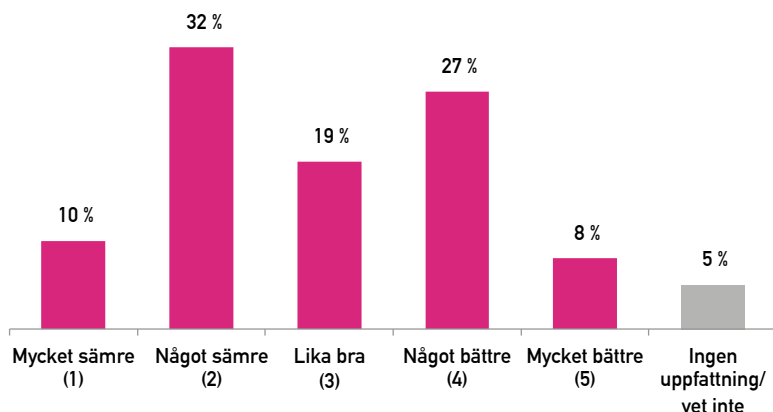
FIGUR 23.
FÖRTROENDET FÖR RIKS-
POLITIKER OCH LOKAL-
POLITIKER

Andelen i olika undergrupper av befolkningen som har högt eller mycket högt förtroende för politiker.
– Olika upplevelse av den egna bygdens utveckling de senaste 10 åren

Frågan om hur undersökningsdeltagarna ser på sina egna barns framtid är också en viktig förklaringsvariabel för hur man ser på relationen mellan stad och land.

Klyftan mellan stad och land skulle grovt förenklat kunna beskrivas som en klyfta mellan optimister och pessimister.

FIGUR 24.
TROR DU ATT DINA BARN I
FRAMTIDEN KOMMER ATT FÅ
BÄTTRE ÄN, LIKA BRA SOM
ELLER SÄMRE ÄN DU SJÄLV
HAR DET I DAG?

Frågan besvarades endast av de 73 % som svarade att de har barn eller tror att de kommer att få barn framöver

MEDELVÄRDE:

2,91

I de kommande tre diagrammen ser vi hur andelen optimister och pessimister skiljer sig mellan åldrar, ortsstorlekar och partisympatier.

De mest pessimistiska hittar vi bland

- yngre och medelålders
- dem som bor på mindre orter/landsbygden
- dem som upplever att den egna hembygden utvecklats dåligt de senaste tio åren
- dem som i dag skulle rösta på Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna eller Miljöpartiet.

FIGUR 25.
ANDELEN I OLIKA UNDERGRUP-
PER AV SVARANDE SOM TROR
ATT DERAS BARN KOMMER ATT
FÅ DET NÅGOT ELLER MYCKET
BÄTTRE ÄN DE SJÄLVA HAR
DET I DAG

– olika åldersgrupper

FIGUR 26.
ANDELEN I OLIKA UNDERGRUP-
PER AV SVARANDE SOM TROR
ATT DERAS BARN KOMMER ATT
FÅ DET NÅGOT ELLER MYCKET
BÄTTRE ÄN DE SJÄLVA HAR
DET I DAG

– olika ortsstorlekar

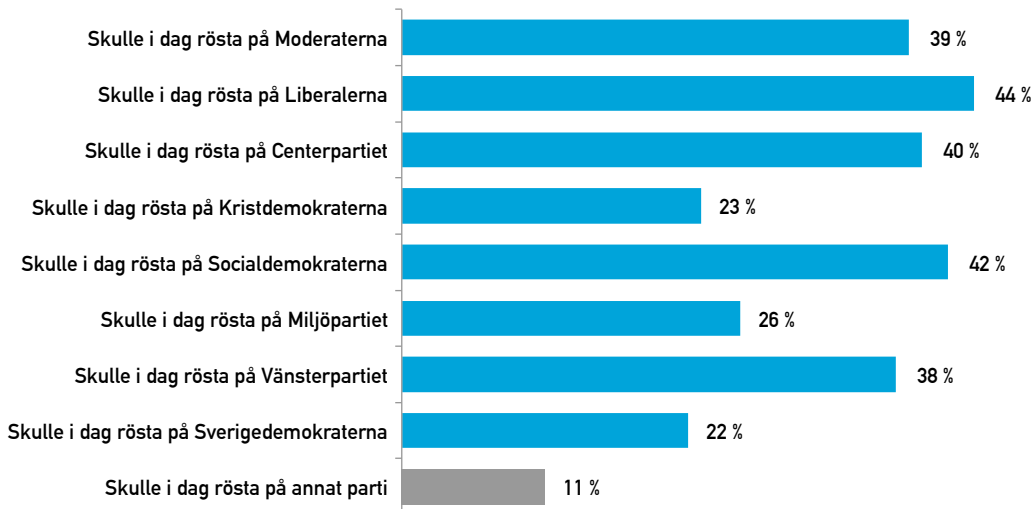

”Jag tror att utvecklingen på sikt kan bli positiv.”

(kvinna 50-59 år, pendlingskommun nära mindre stad, Kalmar län)

FIGUR 27.
ANDELEN I OLIKA UNDER-
GRUPPER AV SVARANDE SOM
TROR ATT DERAS BARN
KOMMER ATT FÅ DET NÅGOT
ELLER MYCKET BÄTTRE ÄN
DE SJÄLVA HAR DET I DAG

– partisympatier i dag

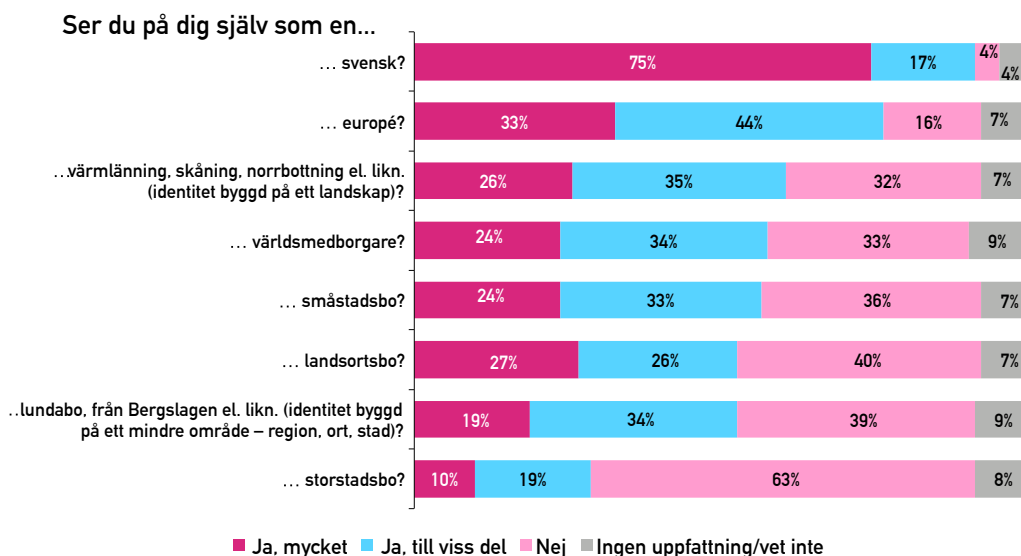
EKONOMISK SAMORDNING OCH SVENSK IDENTITET

När deltagarna i undersökningen svarar på frågan om var de har sin geografiska identitet så är det mycket tydligt att de främst ser sig som svenskar. I andra hand ser de sig som européer och först därefter kommer mer regionala och lokala identiteter.

FIGUR 28.

MAN TALAR OFTA OM EN PERSONS IDENTITET – HUR HAN/HON SER PÅ SIG SJÄLV. VAD HAR DU FÖR GEOGRAFISK

IDENTITET, D.V.S. HUR SER DU PÅ DITT URSPRUNG, DINA LEVNADSVANOR OCH DIN "HEMVIST"?

HUR KRYMPER MAN KLYFTAN?

Även om många tycker att motsättningarna mellan stad och land ökar i Sverige, så handlar det inte om något nytt fenomen. Många av de företeelser som nämns är klassiska problem i relationen mellan centrum och periferi såväl i Sverige som i andra länder.

Flera undersökningssvaren lyfter dagens samhällsklimat som mer än tidigare tillåter eller till och

med uppmuntrar polarisering och motsättningar.

Konfrontatoriska vindar inom politik och debatt och framväxten av sociala medier gör att motsättningar och konflikter lyfts fram, även om de underliggande klyftorna redan funnits.

Dels har alltså de upplevda klyftorna ökat, dels har möjligheten att skapa motsättningar och konflikter av dessa klyftor ökat.

*”Det finns en del
snobbism i Stockholm som inte
är särskilt attraktiv.”*

(man 30–39 år, landsbygdskommun, Västra Götalands län)

Handelskammarens förslag

Undersökningen visar att de som är negativa till den egna bygdens möjligheter och framtidsutsikter också är de som har den mest negativa bilden av samspelet mellan stad och land. För att bibehålla sammanhållningen å ena sidan och främja ökat lokalt självbestämmande å andra sidan behöver flera reformer utredas och påbörjas.

REFORMERA DET KOMMUNALA UTJÄMNINGS-SYSTEMET I GRUNDEN

Det kommunala utjämningsystemet beskrivs ofta som en regionalpolitisk åtgärd för att minska skillnaderna mellan stad och land. I själva verket sker det stora flödet av pengar inom och mellan storstadsregioner. I dag är de två ojämförligt största mottagarna av utjämningsmedel två av Sveriges tre största städer, Malmö och Göteborg. Malmö mottog till exempel 4,9 miljarder kronor i kommunalt utjämningsbidrag år 2017. Visserligen är stödet per capita högre i glesbefolkade kommuner, men eftersom de har få invånare får de tio kommuner som får mest utjämningsbidrag per capita bara ett par procent av det totala bidraget som delas ut.

Det kommunala utjämningsystemets förmåga att överbrygga skillnader mellan tät- och glesbebyggda delar av landet kan därför starkt ifrågasättas. Det finns en stor risk att dagens system stärker dem som har uppfattningen att storstäder utarmar resten av landet, när vi i själva verket vet att det är tvärtom. Om det kommunala utjämningsystemet är tänkt att fungera som en regionalpolitisk åtgärd och om dagens höga urbaniseringstakt ska kunna motiveras på sikt måste det kommunala utjämningsystemet reformeras i grunden för att bli mer rättvist.

MER MAKT TILL KOMMUNERNA

Ett antal reformer som decentraliserar maktutövande och stärker äganderätten bör också övervägas. Ett exempel är strandskyddet, som finns för att skydda vissa orörda stränder, för allmänhetens tillträde till vatten och för att skydda unika djur- och växtarter. Det är vällovliga syften som ska tas i beaktande, men i dag slår strandskyddet i princip blint mot allt byggande nära vatten över hela landet. Regelverket gör att många kommuner inte i dag överväger att utveckla bostäder eller besöksmål i strandnära lägen. Detta drabbar både storstadsregioner och övriga landet.

Strandskyddet behöver reformeras och styras mer av lokala förutsättningar än i dag. Mer makt bör ligga hos kommunerna, som i dag ser sig överprövade av Länsstyrelsen i alltför många fall.

GÖR DET LÄTT ATT ARBETSPENDLA

Även om en del respondenter är negativa till Stockholm är det tydligt att många ändå har en konstruktiv syn på problemen i samspelet mellan stad och land. Det märkts inte minst i att respondenterna inser betydelsen av infrastrukturprojekt för att bygga ihop stad och land. När respondenterna tillfrågades om var de helst skulle vilja bo, utan att ta hänsyn till arbetsmarknad eller annat praktiskt skäl, svarar nästan 60 procent att de helst skulle vilja bo på

landsbygden eller i en mindre ort. Invånarnas önskemål om var de vill bo i kombination med storstädernas ekonomiska dynamik och starka arbetsmarknad gör att möjligheterna att arbetspendla bör förbättras.

Stockholms Handelskammare anser att den rambudget som riksdagen slagit fast för den nationella infrastrukturplanen inte är tillräcklig. Mer pengar behövs för alla former av infrastruktur.

STÄRK INRIKESFLYGETS FÖRUTSÄTTNINGAR

De kommande och framtida nationella infrastrukturplanerna bör syfta till att binda ihop landet. Här har inrikesflyget en särskilt viktig roll att spela i ett glesbefolkat land som Sverige. Införande av flygskatt och hot mot flygplatser, både i och utanför storstäder, minskar möjligheten att driva företag, bo och veckopendla mellan storstäder och andra regioner.

FÖRBÄTTRA DET LOKALA FÖRETAGSKLIMATET

Det finns ett tydligt samband mellan hur respondenterna tycker att det gått för den egna bygden och hur positivt inställd man är till samspelet mellan stad och land. Redan i dag förfogar kommuner över många verktyg som påverkar det lokala företagsklimatet. Snabbhet och förutsägbarhet i hanteringen av plan- och byggfrågor och tillstånd är centralt för företagsklimatet. I dag är de regionala skillnaderna i lokalt företagsklimat alltför stora.

OFFENTLIG SERVICE ÄR GRUNDLÄGGANDE

Respondenterna är för den egna bygden mest nöjda med täckningen av bredband och mobilnät och livsmedelsbutiker och mest missnöjda med post, polis och vård och omsorg. Det är intressant att notera att det som respondenterna är mest nöjda med är tjänster som typiskt sett levereras av näringslivet, och det man är mest missnöjd med av många uppfattas som ett ansvar för det offentliga. Det offentliga bör tillse att en grundläggande nivå på offentlig service för hela landet upprätthålls.

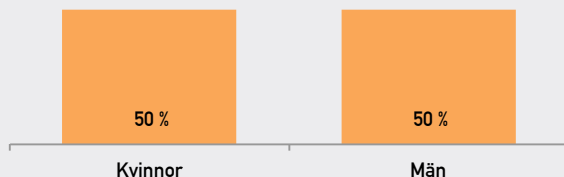
ÄGANDERÄTTEN MÅSTE STÄRKAS I HELA LANDET

Ett antal äganderättsfrågor är också omdiskuterade i stad och land-termer. Debatten om jakträttigheter är en och den aktuella diskussionen om skogsäggande är en annan, där många uppfattar att staten mer eller mindre skönmässigt kan omöjliggöra skogsbruk från en dag till en annan. I likhet med strandskyddsfrågorna upplevs reglerna också som oförutsägbara. Det finns en risk att äganderättsfrågor utanför storstäder åsidosätts på ett sätt som inte hade varit aktuellt för storstädernas befolkning. En stärkt äganderätt skulle gynna det lokala självbestämmandet över hela landet. ■

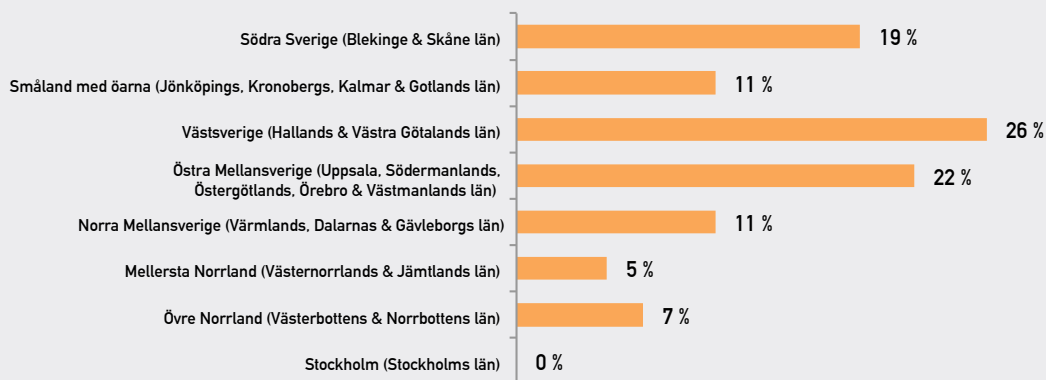
BAKGRUNDSFAKTA OM DE SVARANDE

I DE KOMMANDE DIAGRAMMEN FINNS BAKGRUNDSFAKTA OM DE 2 067 PERSONER SOM DELTOG I UNDERSÖKNINGEN:

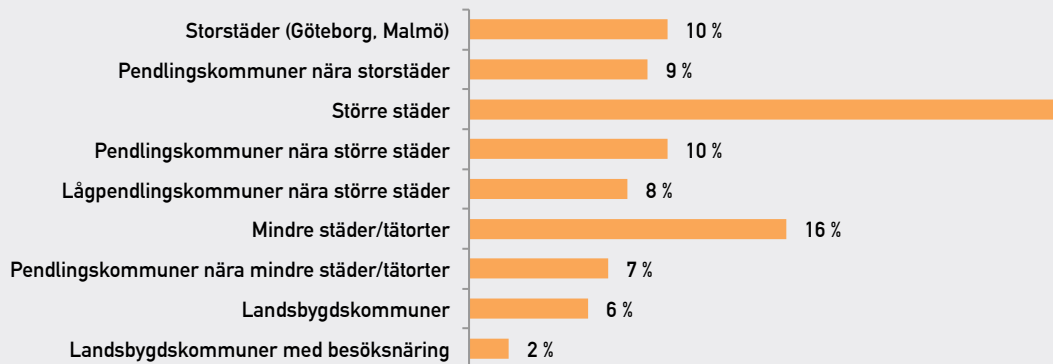
Kön

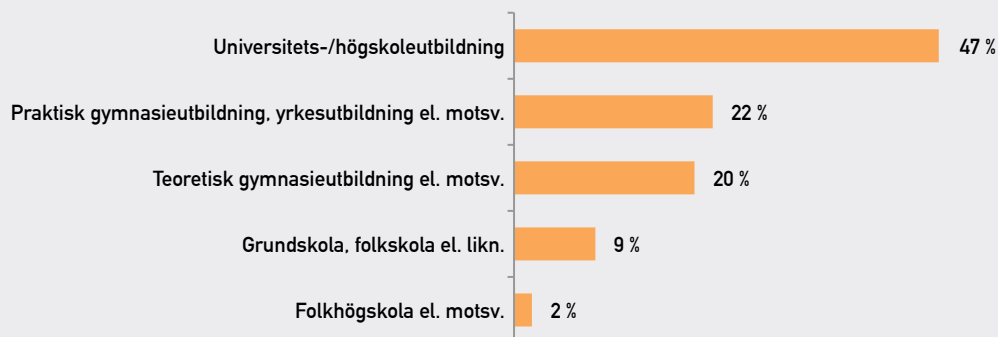
Geografisk indelning – NUTS-regioner

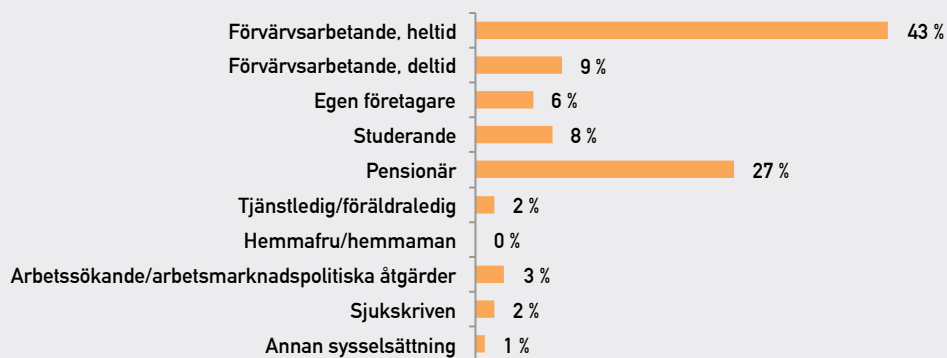
Ortsstorlek – SKL:s kommungruppsindelning

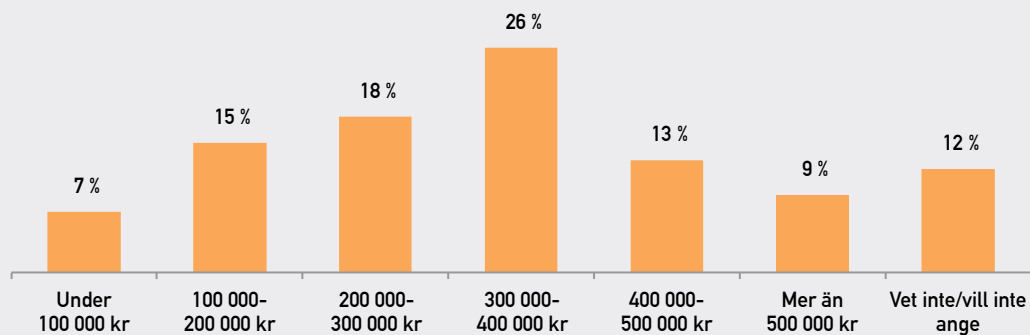
Vilken är din högsta utbildningsnivå?

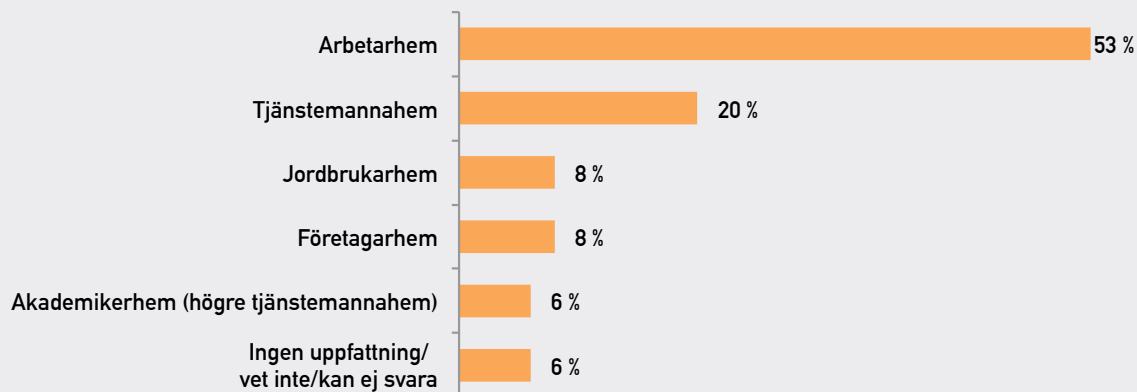
Vilken är din huvudsakliga sysselsättning?

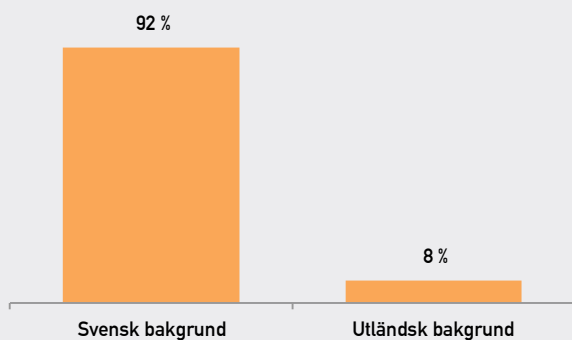
Hur stor är din årsinkomst före skatt i dag?

Om du försöker beskriva det hem som du växte upp i, vilken typ av hem var det?

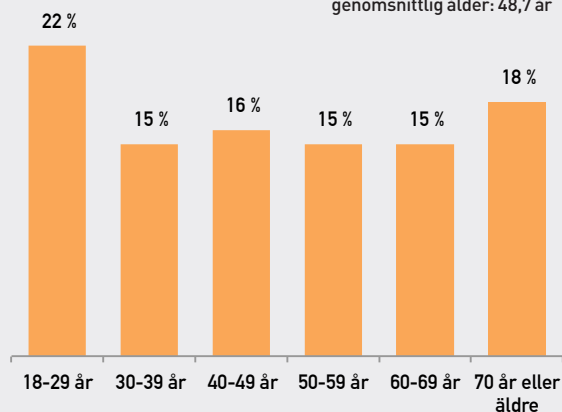

Ursprung?

Ålder

genomsnittlig ålder: 48,7 år

Som vi ser i diagrammen på sidorna ovan är de som besvarade enkäten representativa för populationen/undersökningsmålgruppen i sin helhet (svenska folket 18 år eller äldre boende i hela Sverige, exklusive Stockholms län). Ett undantag är dock att andelen personer med utländsk bakgrund är lägre i undersökningen än totalt i Sveriges befolkning. Skälen till denna underrepresentation är följande:

- vi har inte med Stockholms län i undersökningen (i Stockholms län är andelen med utländsk bakgrund högre än totalt i landet)
- vi har inte med personer under 18 år i undersökningen (andelen med utländsk bakgrund är högre bland dem som ännu inte fyllt 18 år)
- personer med utländsk bakgrund ansluter sig inte i lika stor utsträckning till webbpaneler
- vissa (men naturligtvis långt ifrån alla) med utländsk bakgrund kan ha praktiska hinder/problem med att vara med i denna typ av undersökningar, t.ex. i form av sämre språkfärdigheter – enkäten går bara att besvara på svenska.

